

TÜRK TİCARET KANUNU

Kanun Numarası : 6762
Kabul Tarihi : 29.6.1956
Yayımlandığı R. Gazete : *Tarih:* 9.7.1956 *Sayı:*9353

...

BEŞİNCİ KİTAP Sigorta Hukuku

BİRİNCİ FASIL Umumi Hükümler

A) Sigorta mukavelesi:

I - Tarifi:

Madde 1263 – Sigorta bir akittir ki bununla sigortacı bir prim karşılığında diğer bir kimsenin para ile ölçülebilir bir menfaatini halele uğratan bir tehlikenin (bir rizikonun) meydana gelmesi halinde tazminat vermeyi yahut bir veya birkaç kimsenin hayat müddetleri sebebiyle veya hayatlarında meydana gelen belli bir takım hadiseler dolayısıyla bir para ödemeyi veya sair edalarda bulunmayı üzerine alır.

Ruhsatname almamış olan bir şahıs ile, onun ruhsatname almamış olduğunu bilerek yapılan sigorta sözleşmesi hakkında Borçlar Kanununun kumar ve bahis hakkındaki 504 ve 505 inci maddeleri tatbik olunur. Şu kadar ki; Türkiye dışındaki sigortacılarla yapılmış bulunan sigorta akitleri bu hükümden müstesnadır.

Birçok şahısların birleşerek içlerinden herhangi birinin duçar olacağı her nevi tehlikeden (Rizikodan) doğan zararları tazmin etmeyi taahhüt etmelerine "Karşılıklı sigorta" denir.

II - Tatbik olunacak hükümler ve amir hükümler:

Madde 1264 – Bu kitapta hüküm bulunmadıkça sigorta mukavelesi hakkında Borçlar Kanunu hükümleri tatbik olunur.

1269, 1274, 1277, 1279, 1286, 1321, 1333, 1339, 1341, 1344 ve 1346 ncı maddelerle 1304 üncü maddenin 2 nci fıkrası hükümlerine aykırı olan mukaveleler batıldır.

(Değişik: 12/10/1983 - 2915/1 md.) 1270 inci maddenin 2 nci fıkrası, 1273, 1275 inci maddelerle 1278 inci maddenin ikinci cümlesi, 1283, 1284, 1285, 1289 uncu maddelerle 1292 nci maddenin son fıkrası, 1301 inci madde ile 1312 nci maddenin 2 nci fıkrası, 1315, son fıkrası hariç 1332 nci maddelerle 1345 inci maddenin 2 nci fıkrası, 1350 nci maddenin 2 nci fıkrası, 1361, 1362 nci maddelerle 1365 inci maddenin 2 nci fıkrası, 1366 ncı maddenin 2 nci fıkrası, 1367, 1368, 1369, 1395, 1396, 1397, 1399, 1400, 1401, 1420 ila 1430 ve 1453 ila 1459 uncu maddeler hükümlerine aykırı olan mukavele şartları hükümsüzdür.

1265, 1266, 1280 inci maddelerle 1281 inci maddenin son fıkrası 1287 inci madde, 1288 inci maddenin ikinci fıkrası, 1290, 1291, 1292 nci maddenin birinci fıkrası, 1293, 1295 inci maddelerle 1297 nci maddenin 1 inci fıkrası, 1298, 1299, 1300, 1302, 1306, 1314, 1317, 1318, 1324 ila 1329, 1331 inci maddelerle 1332 nci maddenin son fıkrası, 1334 üncü maddenin 2 ve 3 üncü fıkraları 1336 ncı maddenin ikinci fıkrası, 1338 inci maddenin 1 inci cümlesi hükümleriyle 1371 inci maddenin 3 üncü fıkrası, 1441 inci maddenin birinci fıkrası hükmü, sigorta ettiren kimsenin zararına olarak mukavele ile değiştirilemez. Değiştirilirse kanun hükümleri re'sen tatbik olunur.

Diğer kanunlardaki sigortalara mütaallik amir hükümler mahfuzdur.

B) Sigorta poliçesi ve muvakkat ilmühaber:

I - Umumi olarak:

Madde 1265 – Sigortacı sigorta ettirene sigorta mukavelesi gereğince her iki tarafın haiz olduğu hak ve borçları gösteren ve kendi tarafından imza edilen bir sigorta poliçesi veya onun yerine geçmek üzere bir muvakkat sigorta ilmühaberini ekleriyle beraber vermeye mecburdur. Sigortacı istediği takdirde, sigortalı dahi poliçe veya ilmühaberinin ve eklerinin bir örneğini imzalıyarak sigortacıya vermekle mükelleftir.

Poliçe ve ilmühaberi sigorta ettirenin talebi üzerine nama, emre yahut hamile yazılı olarak tanzim olunabilir.

II - Muhtevası:

Madde 1266 – Poliçe ve ilmühaberinin aşağıda yazılı hususları ihtiva etmesi lazımdır:

1. Sigortacının ve sigorta ettirenin ve varsa sigortadan faydalanan kimsenin adı ve soyadı veya ticaret unvanı ve ikametgahları;
2. Sigortanın mevzuu;
3. Sigortacının üstüne aldığı rizikolarla bunların başlayacağı ve son bulacağı an;
4. Sigorta bedeli;
5. Primin tutarı ile ödeme zamanı ve yeri;
6. Sigortacının üstüne aldığı rizikoların hakiki mahiyetlerini tamamen tayine yarıyacak bütün haller;
7. Tanzim tarihi.

Sigorta poliçesi birinci fıkrada yazılı hususlardan başka İktisat ve Ticaret Vekaletince tasdik edilmiş ve zahmetsizce okunabilecek bir tarzda basılmış olan sigorta umumi şartlarını; muvakkat sigorta ilmühaberi ise, zikri geçen umumi şartlara atfî ihtiva eder. Bu fıkradaki tasdika ve baskıya ait olan şartların yerine getirilmemiş olması halinde dahi umumi şartname hükümlerinden sigorta ettirenin zararına olanlar yerine kanun hükümleri tatbik olunur.

III - Poliçeyi verme mükellefiyeti:

Madde 1267 – Sigorta mukavelesi doğrudan doğruya sigorta ettiren kimse veya onun temsilcisi veya vekili ile yapılmışsa mukavele tarihinden yirmi dört saat içinde ve mukavele bir tellal vasıtasıyla yapılmış ise en geç on gün içinde sigortacı poliçeyi sigorta ettiren kimseye vermeye mecburdur. Aksi takdirde sigorta ettiren kimse sigortacı ile sigortaya aracılık yapan tellaldan tazminat isteyebilir.

C) Müruruzaman:

Madde 1268 – Sebepsiz yere ödenmiş bulunan primin veya sigorta bedelinin geri alınması alacakları dahil sigorta mukavelesinden doğan bütün mutalebeler, iki yılda müruruzamana uğrar.

İKİNCİ FASIL

Mal Sigortası

BİRİNCİ KISIM

Umumi Hükümler

A) Sigorta edilen menfaat:

I - Menfaat sahibi:

Madde 1269 – Bir malı muayyen rizikolara karşı temin etmekte para ile ölçülebilecek bir menfaati olan malik, malikin adi veya rehinli alacaklısı, malın muhafazasından dolayı malikine karşı mesul olan acenta, kiracı, komüsyoncu ve diğer kimseler, malın muhafazasında hakikaten menfaatli olan kimseler yahut bunların kanuni temsilcileri, bu menfaati sigorta ettirebilirler.

II - Diğer bir kimsenin nam ve hesabına yapılan sigorta:

1. Umumi olarak:

Madde 1270 – Bir kimse diğer bir kimsenin nam ve hesabına dahi sigorta akdedebilir; şu kadar ki; o kimse, nam ve hesabına hareket ettiği kimseyi temsile salahiyyetli değilse sigorta priminden dolayı bizzat mesul olur.

Nam ve hesabına sigorta mukavelesi yapılan kimse rizikonun gerçekleşmesinden önce veya sonra icazet verirse sigortadan faydalanır.

Diğer bir kimsenin nam ve hesabına yapıldığı, mukavele şartlarından anlaşılmıyan bir sigorta mukavelesi bunu yapmış olan kimsenin nam ve hesabına yapılmış sayılır.

2. Vekil ile müvekkil arasındaki münasebet:

Madde 1271 – Vekaleten akdolunan sigorta müvekkil tarafından kabul olunduğu takdirde vekil vekaletе uygun olarak hareket etmiş sayılır. Sigorta şartlarına dair müvekkil talimat vermemiş ise vekil, vekaleten sigorta ettireceği yerdeki mütat şartlar dairesinde sigorta akdetmeye mecburdur.

III - Alacaklının menfaati:

1. Acze karşı sigorta:

Madde 1272 – Bir alacaklı alacağını, borçlunun aczi rizikosuna karşı sigorta ettirebilir. Bu takdirde aksine mukavele yoksa sigortacı, ilk önce borçlunun mallarına müracaatla bunları sattırarak alacağını tahsil etmesini sigorta ettiren alacaklıdan istiyebilir.

2. Aynı bir hakla temin edilen alacak sahibi:

a) Halefiyet:

Madde 1273 – Menkul ve gayrimenkul mallarla gemiler üzerine haciz koyduran veya bunları rehin alan yahut bunlar üzerinde hapis hakkı veya buna benzer imtiyazlı bir hakkı haiz olan alacaklılar mezkür şeyleri sigorta ettirmişler ise, hasar vukuu halinde ödenmesi gereken tazminat ancak mezkür alacaklılara nazaran alacaklarının taallük eylediği sigortalı şeyler yerine geçmiş sayılırlar.

b) Teminatın kafi olmaması halinde:

Madde 1274 – Sigorta olunan şeye hakkı taallük eden alacaklıların imtiyaz dereceleri birbirinden farklı ise bu şeyin değeri imtiyaz derecesi sonradan gelen alacaklının alacağını ifaya kafi olmadığı nispette bu alacaklı o şeyi sigorta ettiremez.

IV - Müşterek menfaatlerin sigortası:

Madde 1275 – Bir malın veya o mala mütaallik bir hakkın yalnız bir kısmında menfaat sahibi olan kimse kendisine ait olan kısmından fazlasını da sigorta ettirmişse sigortanın bu fazlaya ait kısmı onda ilgisi olanlar hesabına yapılmış sayılır.

V - Mükerrer sigorta (Reassürans):

Madde 1276 – Mükerrer sigorta (Reassürans) inhisarı hakkındaki hükümler mahfuz kalmak üzere sigortacı, sigorta ettiği menfaati dilediği şartlarla tekrar sigorta ettirebileceği gibi sigorta ettiren kimse dahi sigorta primini sigorta ettirebilir.

Mükerrer sigorta, sigortacının sigorta ettirene karşı olan borçlarını ıskat etmez ve sigorta ettiren kimseye, mükerrer sigortayı yapan sigortacıya karşı doğrudan doğruya dava hakkı vermez.

B) Riziko:

I - Meşru olması:

1. Caiz olmıyan sigorta:

Madde 1277 – Sigortadan faydalanan veya sigorta ettiren kimsenin kanunla yasak edilmiş ve ahlaka (Adaba) aykırı olan fiilinden doğabilecek bir zarara karşı sigorta yapılamaz.

2. Sigorta ettirenle sigortadan faydalanan kimsenin kusuru:

Madde 1278 – Mukavelede aksine hüküm olmadıkça sigortacı, sigorta ettiren veya sigortadan faydalanan kimsenin yahut fiillerinden hukukan mesul buldukları kimselerin kusurlarından doğan hasarları tazmin ile mükelleftir. Fakat hiçbir halde sigortacı sigorta ettiren veya sigortadan faydalanan kimsenin kasdından veya aksi mukavelede yazılı değilse sigorta edilen malın ayıbından doğan hasarları tazmine mecbur olmaz.

II - Rizikonun gerçekleşmiş olması:

1. Mukavelenin yapıldığı sırada:

Madde 1279 – Mukavelenin yapıldığı sırada sigorta ettiren veya sigortadan faydalanan kimse, rizikonun gerçekleşmiş olduğunu yahut sigortacı rizikonun gerçekleşmesi imkanı kalmadığını bilmekte iseler sigorta mukavelesi hükümsüzdür; şu kadar ki; birinci halde sigortacı sigorta primini isteyebilir.

2. Sigortacının mesuliyeti başlamadan önce:

Madde 1280 – Sigortacının mesuliyeti başlamazdan önce sigorta ettiren veya sigortadan faydalanan kimsenin fiil ve tesiri olmaksızın rizikonun gerçekleşmesine imkan kalmazsa sigortacı prime hak kazanmaz.

III - Vüsat ve şümulü:

1. Umumiyet esası:

Madde 1281 – Sigortacı, harb ve isyandan başka bir sebeple mallara arız olan telef ve tagayyür gibi bütün hasarlardan mesul olur.

Sigortacının, 1 inci fıkra gereğince mesul olduğu rizikolardan biri sigorta poliçesinin hükmünden istisna edilmişse vakı hasarın istisna edilen rizikolardan doğduğunun ispatı sigortacıya aittir.

2. Müddet:

Madde 1282 – Aksi kararlaştırılmış olmadıkça sigortacı, primin ödendiği tarihten itibaren gerçekleşen rizikolardan mesuldür. Sigortanın devam müddeti mukavelede yazılı değilse tarafların müşterek maksadiyle mahalli teamül ve sair haller göz önünde tutularak mahkemece tayin olunur.

C) Tazminat esası:

I - Aşkın sigorta:

1. Umumi olarak:

Madde 1283 – Sigortacı, sigorta ettiren veya sigortadan faydalanan kimsenin ancak hakikaten uğradığı zararı tazmine mecburdur. Sigorta bedeli sigorta olunan menfaatin değerini aşarsa sigortanın bu değeri aşan kısmı batıldır. Bu sebeple sigorta bedeli indirilir, sigorta priminin dahi ona tekabül eden kısmı indirilir ve primin fazla tahsil edilen kısmı geri verilir; şu kadar ki; menfaat değeri tarafların rey birliği ile seçtikleri bilir kişiler tarafından önceden takdir ve tahmin edilmiş ve taraflarca kabul olunmuşsa sigortacı bu değere itiraz edemez.

2. Umulan karın sigorta ettirilmesi halinde:

Madde 1284 – Bir maldan elde edilmesi umulan karın makul haddi aşan kısmı, sigorta edilemez.

II - Birden çok sigorta:

1. Müşterek sigorta:

Madde 1285 – Bir menfaat birden çok sigortacı tarafından aynı zamanda ve aynı rizikolara karşı sigorta olunduğu takdirde yapılan mütaaddit sigorta mukavelelerinin heyeti umumiyesi ancak sigorta olunan menfaatin değerine kadar muteber tutulur. Bu takdirde sigortacılardan her biri sigorta bedellerinin toplamına nazaran sigorta ettiği bedel nispetinde mesul olur.

Mukavelelere göre müteaddit sigortacılar müteselsilen mesul oldukları takdirde sigorta ettiren kimse, uğradığı zarardan fazla bir para istiyemeyeceği gibi sigortacılardan her biri yalnız kendi mukavelesine göre ödemekle mükellef olduğu bedele kadar mesul olur. Bu halde ödemede bulunan sigortacının diğer sigortacılara karşı haiz olduğu rücu hakkı, sigortacıların sigortalıya mukavelelere göre ödemeye mecbur oldukları bedeller nispetindedir.

2. Çifte sigorta:

Madde 1286 – Değerinin tamamı sigorta olunan bir menfaat sonradan aynı kimse tarafından aynı rizikolara karşı sigorta ettirilemez; sigorta ettirilmişse ancak aşağıdaki hallerde ve şartlarla muteber sayılır:

1. Sonraki ve önceki sigortacılar muvafakat ederlerse;

Bu takdirde sigorta mukaveleleri aynı zamanda yapılmış sayılarak hasar vukuunda sigorta bedeli 1285 inci maddede gösterilen nispette sigortacılar tarafından ödenir;

2. Sigorta ettiren kimse önceki sigortadan doğan haklarını ikinci sigortacıya devir veya o haklardan feragat etmiş ise;

Bu takdirde devir veya feragatin ikinci sigorta poliçesine yazılması lazımdır; yazılmazsa ikinci sigorta mukavelesi hükümsüz sayılır;

3. Sonraki sigortacının ancak önceki sigortacının ödemediği tazminattan dolayı mesuliyeti şart kılınmış ise; bu halde önceden yapılmış olan sigortanın ikinci sigorta poliçesine yazılması lazımdır; yazılmazsa ikinci sigorta mukavelesi hükümsüz sayılır.

3. Kısmi sigorta:

Madde 1287 – Sigorta olunan menfaatin değerinin tamamı önceki mukavele ile temin edilmemişse bu menfaat, geri kalan değerine kadar, bir veya birkaç defa daha sigorta ettirilebilir. Bu takdirde o menfaati sonradan sigorta eden sigortacılar değer bakıyesinden

dolayı mukavelelerin tarihleri sırasıyla mesul olurlar. Aynı günde yapılmış olan mukaveleler aynı anda yapılmış sayılır.

III - Menfaat değerinin altında olan sigortalar:

Madde 1288 – Sigorta bedeli, sigorta değerinden aşağı olduğu takdirde ve sigorta edilmiş menfaatin bir kısmının halele uğraması halinde sigortacı aksine mukavele bulunmadıkça sigorta bedelinin sigorta değerine olan nispeti neden ibaretse zararın o kadarından mesul olur.

Sigortacının sigorta bedelini aşmayan zararın tamamından mesul tutulacağı şeklinde sigorta mukavelesinin değiştirilmesini sigorta ettirenin rizikonun gerçekleşmesinden önce istemesi halinde, bu isteğin noter protestosu ile sigortacıya bildirildiği günden sonra gelen günden itibaren akit hükümleri, kendiliğinden, sigortacının sigorta bedelini aşmayan zararın tamamından mesul bulunduğu şeklinde değiştirilmiş olur. Sigortalı, tarifede derpiş edilen prim farkını esas primin ödenmesine ait hükümler uyarınca öder.

IV - Sigortacının tahkik salahiyeti:

Madde 1289 – Sigortacı sigorta olunan menfaatin konusu olan malın değerini tahkik için o malı dilediği zaman muayene edebilir.

D) Sigorta ettirenin mükellefiyeti ve borçları:

I - İhbar mükellefiyeti:

1. Mukavele yapılırken:

Madde 1290 – Sigorta ettiren kimse, sigortacının mukavele yapılırken hakiki vaziyetleri bildiği takdirde mukaveleyi yapmamasını veya daha ağır şartlarla yapmasını mücip olacak bütün hususları sigortacıya bildirmeye mecburdur. Sigorta ettiren kimse sorulduğu halde susmuş veya noksan yahut hakikata muhalif beyanlarda bulunmuş ise hakikata vakıf olmıyan sigortacı mukaveleden cayabilir; şu kadar ki; sigortacı hakikatı öğrendiği tarihten itibaren bir ay içinde cayma hakkını kullanmamış ise bu hak düşer. Sigorta ettiren kimsenin kötü niyeti anlaşıldığı takdirde sigortacı prime hak kazanır.

Sigorta mukavelesinin yapılması sırasında sigorta ettirene doldurması teklif olunan listede yazılı sorular dışında hiçbir mesuliyet tevaccüh etmez.

2. Sigorta müddeti içinde:

Madde 1291 – Sigorta ettiren kimse sigortacının muvafakati olmaksızın sigortalı, malın yerini veya mukavele zamanındaki halini değiştirdiği takdirde bu değişiklik mukavelenin yapıldığı anda mevcut olduğu halde sigortacının sigorta mukavelesini yapmamasını veya daha ağır şartlarla yapmasını mücip bir mahiyette ise, sigortacı mukaveleyi feshedebilir.

Birinci fıkrada yazılı değişikliği yapan kimse keyfiyeti sekiz gün zarfında sigortacıya bildirmişse sigortacı ihbar tarihinden itibaren sekiz gün içinde fesih hakkını kullanmadığı takdirde sigortanın hükmü devam eder.

Sigorta ettiren kimse değişiklik keyfiyetini sigortacıya ihbar etmediği halde dahi sigortacı vakı değişikliği öğrendikten sonra sekiz gün içinde feshetmez veya sigorta primini tahsil etmek gibi sigorta hükmünün devamına razı olduğunu gösteren bir harekette bulunursa fesih hakkı düşer.

3. Rizikonun gerçekleşmesi halinde:

Madde 1292 – Sigorta ettiren kimse sigortanın taallük ettiği rizikonun gerçekleştiğini haber aldığı tarihten itibaren beş gün içinde sigortacıya haber vermeye mecburdur. Bu müddet, üçüncü şahsın sigortalıya karşı dava açması halinde sigortacıya sigortalının müdafaasına yardım etmeye mecbur tutan mesuliyet sigortalarında sigortalının tebligat üzerine davayı öğrendiği, sigortalının üçüncü kişiye vereceği tazminatın sigortacı tarafından ödenmesine ait mesuliyet sigortalarında ise hakkındaki mahkeme kararının kesinleştiğini sigortalının öğrendiği veya dava olmaksızın yahut dava neticesi beklenmeksizin üçüncü şahsa sigortalının para ödemiş olması halinde parayı ödemiş olduğu tarihten başlar.

Birden çok sigortalarda, sigorta ettiren kimse birinci fıkrada muayyen müddet içinde sigortacılardan her birine gerek hasar keyfiyetini ve gerekse aynı menfaat hakkında yaptığı sigorta mukavelelerini bildirmeye mecburdur.

Sigorta ettiren kimse kasten yukarıki fıkralar gereğince ihbarda bulunmamış ise sigorta haklarını zayi eder. Sigorta ettiren kimsenin kusuru halinde, kusurun ağırlığına göre sigortacının ödemekle mükellef olduğu bedel indirilebilir.

II - Koruma tedbirleri:

Madde 1293 – Sigorta ettiren kimse zararı önlemeye, azaltmaya ve hafifletmeye yarıyacak tedbirleri almakla mükelleftir. Alınan tedbirlerden doğan masraflar bu tedbirler faydasız kalmış olsa bile sigortacı tarafından ödenmek lazımdır; şu kadar ki; sigorta, menfaat değerinin tamamına taallük etmiyorsa vakı masraflar ancak sigorta bedelinin menfaat değerinin tamamına olan nispetine göre ödenir.

1292 nci maddenin son fıkrası hükmü burada da tatbik olunur.

III - Prim ödeme borcu:

1. Umumi olarak:

Madde 1294 – Sigorta ettiren kimse, primlerin en yüksek haddinin tayinine ait hususi hükümler mahfuz kalmak üzere, mukavele ile kararlaştırılmış olan primi ödemekle mükelleftir. Sigorta primi mukavelede gösterilmemişse ilgili vekaletçe tasdik edilmiş olan tarifeler gereğince tayin olunur.

Değişik: (21/6/1994 - KHK - 537/1 md.) Sigorta primi para olarak ödenir. Ödeme için senet verilmesi halinde senet bedelinin tahsil edildiği tarihte ödeme yapılmış sayılır.

Primin aylık veya yıllık olarak taksitle ödenmesi kararlaştırılabilir. Böyle bir mukavele yoksa sigorta priminin toptan ödenmesi lazımdır.

2. Ödeme zamanı:

Madde 1295 – (Değişik: 21/6/1994 - KHK - 537/2 md.)

Sigorta priminin tamamının, taksitle ödenmesi kararlaştırılmışsa ilk taksitin, akit yapılıp yapılmaz ve poliçenin teslimi karşılığında ödenmesi gerekir.

(İkinci fıkra iptal: Ana. Mah.'nin 11/3/1997 tarih ve E.1997/24, K.1997/35, sayılı Kararı ile.)

Sigortacının sorumluluğu primin veya ilk taksitin ödendiği tarihten başlar.

Şu kadar ki, kara ve denizde mal taşıma işlerine ait sigortalarda sigortacının sorumluluğu, akdin yapıldığı andan başlayacağı gibi sigorta primi de henüz poliçe tanzim edilmemiş olsa bile o anda muaccel olur.

Sigortacının sorumluluğu başlamadan önce sigorta ettiren kararlaştırılmış olan primin yarısını ödeyerek mukaveleden kısmen veya tamamen cayabilir.”

3. Ödeme yeri:

Madde 1296 – Sigorta primi sigorta ettirenin ikametgahında ödenir. Sigorta priminin sigortacının veya acentasının ikametgahında ödeneceğine dair poliçede bir şart varsa bu şarta riayet olunur; şu kadar ki; şarta rağmen sigorta primi fiilen sigorta ettirenin ikametgahında ödeneilmekte ise şart yok sayılır.

4. Temerrüt:

Madde 1297 – (Değişik: 21/6/1994 - KHK - 537/3 md.) Bir yıldan uzun süreli can sigortalarında, sigorta ettiren kimse, sigorta primini 1295 inci madde gereğince vermemiş veya prim tecil edilmiş yahut taksitlere bağlanmış olduğu halde işbu primi veya herhangi bir taksidi vadenin bitiminde ödememiş ise, sigortacı, kendisinin veya akid sıfatıyla hareket eden vekilinin yazı ile sigortacıya bildirilmiş son ikametgah veya meskenine resmi bir ihtarname veya taahhütlü mektup göndererek bir ay içinde söz konusu ücret veya taksidi ödemez ise sigortanın feshedilmiş olacağını ihtar eder. Bu sürenin bitiminde borç ödenmemiş ise sözleşme feshedilmiş olur.

(İkinci fıkra iptal; Ana. Mah.'nin 11/3/1997 tarih ve E.1997/24, K.1997/35 sayılı Kararı ile)

Teminatın durduğu süre içinde rizikonun gerçekleşmemesi şartıyla primin ödenmesi halinde teminat durduğu yerden devam eder.

5. Primin indirilmesi ve geri verilmesi:

Madde 1298 – Birden çok yıllar için yapılan sigorta mukavelelerindeki sigorta priminin tayininde rizikoyu ağırlaştırılmış olan hususi sebepler göz önünde tutulmuş ise, bu sebepler sonradan ortadan kalktığı takdirde, sigorta ettiren kimse gelecek yıllara ait primlerin indirilmesini isteyebilir.

Sigorta mukavelesinin kanuni sebeplerle sona ermesi halinde, kanunda başkaca hüküm bulunmadıkça sona erme gününden sonraki zamana ait olan prim onu ödemiş olana geri verilir.

E) Sigortacının sigorta bedelini ödeme borcu:

I - Borcun şümulü ve muaccel olma zamanı:

1. Umumi olarak:

Madde 1299 – Sigorta bedelini ödeme borcu, karada ve iç sularda taşıma rizikolarına ait sigortalar dahil, bütün mal sigortalarında, rizikonun gerçekleştiğini sigortacıya ihbar borcunun 1292 nci madde hükmünce doğduğu tarihten muaccel olur.

Tazmini lazımgelen sigorta bedeli, sigorta olunan menfaatin rizikonun gerçekleştiği zamandaki değerine göre tesbit olunur. Bu değer sigorta bedelini aşarsa sigorta olunan mal tamamen telef olduğu takdirde sigorta bedelinin ödenmesi lazımdır.

Kısmen telef halinde tazminat miktarı, aksine mukavele yoksa, sigorta bedelinin malın değerinin tamamına olan nispetine göre tayin olunur.

2. Değerin ispatı:

Madde 1300 – Sigorta edilen malın değeri poliçede gösterilmemiş ise sigorta ettiren kimse, bu malın rizikonun gerçekleştiği andaki değerini ispata mecburdur.

Sigorta edilen malın değerinin poliçede gösterilenden az olduğunu iddia eden sigortacı, bunu ispata mecburdur; 1283 üncü madde hükmü mahfuzdur.

Değer hakkında taraflar her türlü delil gösterebilecekleri gibi mahkeme dahi toplanmış delillerle edindiği kanaatini kuvvetlendirmek için taraflardan birisine re'sen yemin ettirebilir.

II - Halefiyet:

Madde 1301 – Sigortacı sigorta bedelini ödedikten sonra hukukan sigorta ettiren kimse yerine geçer. Sigorta ettiren kimsenin vakı zarardan dolayı üçüncü şahıslara karşı dava hakkı varsa bu hak, tazmin ettiği bedel nispetinde sigortacıya intikal eder.

Sigorta ettiren kimse, 1 inci fıkra gereğince sigortacıya intikal eden haklarını ihlal edecek bir hal ve harekette bulunursa sigortacıya karşı mesul olur. Sigortacı zararı kısmen tazmin etmiş ise sigorta ettiren kimse kalan kısmından dolayı üçüncü şahıslara karşı haiz olduğu müracaat hakkını muhafaza eder.

F) Acze düşme hali:

Madde 1302 – Sigorta akdi sona ermezden önce sigortacı veya sigorta primi henüz ödenmediği takdirde sigorta ettiren kimse, Borçlar Kanununun 82 nci maddesinde yazılı hale düşerse diğer taraf taahhüdü yerine getirileceğine dair teminat talep ve bu tarihten üç gün içinde teminat verilmemiş ise sigorta mukavelesini feshedebilir.

G) Sigortalı malın sahibinin değişmesi:

Madde 1303 – Mukavele müddeti içinde sigorta edilen malın sahibi her hangi bir surette değişmişse, mukavelede aksine hüküm olmadıkça sigortadan doğan hak ve borçlar o malın rizikosu kendisine ait olduğu tarihten itibaren yeni sahibine intikal eder.

Sigortacı sigorta priminden dolayı evvelki malike müracaat edebilir.

İKİNCİ KISIM Yangın Sigortası

A) Rizikonun şümulü:

I - Umumi olarak:

Madde 1304 – Sigortacı sigorta edilen menkul ve gayrimenkul mallara yangın sebebiyle arız olan bütün hasarları tazmin ile mükelleftir.

Sigortacı, sigorta ettiren kimsenin kasten çıkarmış olduğu veya kasten çıkarılmasında her hangi bir şekilde suç ortaklığı etmiş bulunduğu bir yangından doğan zararları tazmin etmez.

II - Hususi haller:

Madde 1305 – Aşağıda gösterilen hasarlar aksine mukavele olmadığı halde yangından doğan zararlar hükmündedir:

1. Yangını durdurmak veya söndürmek için kullanılan her nevi vasıtalardan yahut hararet veya duman veya buhardan veya sigorta ettirilen eşyanın kurtarılması için alınan başka yere taşınması gibi tedbirlerden veya eşyanın kaybolmasından yahut yangının genişlemesine mani olmak maksadiyle sigorta ettirilen binanın ilgili memurun emriyle tamamen veya kısmen yıktırılmasından doğan hasar ve masraflar;

2. Sigorta edilen binanın ayıbı, sigorta ettiren kimsenin malümu olmadığı surette bu ayıptan ileri gelen hasarlar;

3. Yangın vukuuna sebebiyet vermemiş olsa bile ateşten, yıldırımdan, infilaktan veya buna benzer olaylardan ileri gelen hasarlar.

B) Poliçe:

Madde 1306 – Menkul ve gayrimenkul malların yangına karşı sigortasına dair poliçeye 1266 ncı maddede yazılı hususlardan başka:

1. Sigorta olunan binanın bulunduğu mahallin, inşaat tarzının ve kullanma şeklinin;
 2. Eşya sigorta edilmişse bunların buldukları binanın yerinin, inşaat tarzının ve kullanma şeklinin;
- yazılması lazımdır.

C) Hasar ve tazminat:

I - Tesbit ve tazmin şekli:

Madde 1307 – Sigortalı bir binaya yangından dolayı kısmen arız olan hasar, o binanın yangından önceki değeriyle sonraki değerinin mukayesesi suretiyle tesbit olunur.

Sigortalı bir binanın yanmasından doğan hasar, bedelinin ödenmesi suretiyle tazmin olunur. Tamamen veya kısmen yanan binanın yeniden inşası veya tamiri kararlaştırılmış ise taraflarca rey birliğiyle ve uzlaşmadıkları takdirde mahkemece tayin olunan müddet içinde, masraflar sigortacı tarafından verilmek şartıyla, sigorta ettiren kimse binayı inşa veya tamir ettirmeye mecburdur. Bu suretle sigortacı inşa veya tamir masrafları olarak ödemeye mecbur olduğu paranın mahalline sarfını murakabe etmek hakkını haizdir.

II - Bırakma hakkının bulunmaması:

Madde 1308 – Aksine mukavele yoksa sigorta ettiren kimse yangından kurtarılan eşyayı hasara uğramış olsa dahi sigortacıya bırakarak bedelinin tazminini istiyemez.

D) Mesuliyet sigortası:

I - Şartlar ve şümülü:

Madde 1309 – Bir mala diğer kimsenin hesabına olarak vazıyed eden kimse, kusurundan dolayı o mal tamamen veya kısmen yandığı takdirde tazminat ödemeye mecbur kalmak rizikosuna karşı mezkür malı sigorta ettirebildiği gibi bir malı her ne sıfatla olursa olsun elinde bulunduran kimse kusuriyle vukua gelecek bir yangının diğer bir kimsenin mallarına sırayeti sebebiyle o kimseye karşı hukukan mesul tutulmak rizikosunu sigorta ettirebilir. Bu takdirde aksine mukavele yoksa, sigortacı, sigorta ettiren kimsenin bu kusurundan ancak doğrudan doğruya doğan hasarı tazmine mecbur olup o kimsenin başkaca mahküm olacağı tazminatı ödemekle mükellef olmaz.

II - Faydalanan kimse:

Madde 1310 – Yukarıki maddede yazılı hallerde, sigortacının sigorta ettirene karşı ödemeye mecbur olduğu tazminatı tahsil salahiyeti munhasıran sigorta ettiren kimsenin kendisine karşı mesul olduğu şahsa ait olup sigorta ettiren kimsenin alacaklıları bu tazminattan faydalanamazlar. Sigorta ettirenin kendisine karşı mesul olduğu şahıs sigortacıdan tazminatın tamamını alamamış ise kalan kısımdan dolayı yangın sebebiyle kendisine karşı mesul olan kimseye müracaat hakkı mahfuzdur.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Karada ve İç Sularda Taşıma Rizikolarına Karşı Sigorta

A) Tatbik olunacak hükümler:

Madde 1311 – Bu kısımda hüküm bulunmayan hallerde denizcilik rizikolarına karşı sigortalara mütaallik hükümler tatbik olunur.

B) Rizikonun şumulü:

Madde 1312 – Karada ve iç sularda taşınan eşyanın sigortası halinde sigortacı, aksine mukavele yoksa, eşyanın taşıyıcıya teslimi tarihinden itibaren gönderilene kanunen teslim edilmiş sayıldığı zamana kadar, her ne sebeple olursa olsun, maruz kaldığı hasarlardan mesuldür.

Sigortacı taşıma işlerini görmeye memur olanların kasten veya kusurlarıyla sebebiyet verdikleri hasarları da tazmin ile mükelleftir.

C) Sigorta bedeli:

Madde 1313 – Sigorta bedeli, sigorta olunan malın taşınması için taşıyıcıya teslim olduğu zaman o yerdeki değeriyle varma yerine ulaşmasına kadar olan taşıma ücretine ve diğer masraflara şamildir; şu kadar ki; malın varma yerine ulaşması halinde umulan ve makul haddi aşmayan kar, sigorta poliçesine ayrıca dercedilmek şartıyla sigorta bedeline dahil ettirilebilir.

D) Poliçe:

Madde 1314 – Sigorta poliçesi 1266 ncı maddede yazılı hususlardan başka aşağıda yazılanları da ihtiva eder:

1. Malın taşınacağı vasıta ve taşımada takip olunacak yol;
2. Taşıyıcının adı, soyadı ve ticaret unvanı;
3. Gönderenle taşıyıcı arasında taşıma için bir müddet tayin olunmuşsa bu müddet;
4. Eşyanın taşıyıcıya tevdi olduğu yer ile gönderilene teslim olunacağı yer.

E) Taşımanın durdurulması:

Madde 1315 – Taşımaya mütaallik hadis alacak zaruretler dolayısıyla taşıma muvakkat olarak durdurulur yahut taşımanın yapılmakta olduğu yol, vasıta veya taşıma tarzı değiştirilirse sigorta mukavelesi feshedilmiş olmaz.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Zirai Sigorta

A) Menfaat ve riziko:

Madde 1316 – Biçilmiş veya biçilmemiş her nevi mahsuller, yılın her zamanında sigorta ettirilebilir.

Zirai ve ehli bütün hayvanlar her nevi bulaşıcı hastalıklarla kazalara karşı sigorta ettirilebilir.

B) Müddet:

I - Müddet içinde vakı olan hasarlar:

Madde 1317 – Zirai sigortalar yapıldıkları müddet için muteberdir. Sigortanın devamı müddetince meydana gelecek bir zarar ile mukavele sona ermez, diğer zararlar için de devam eder.

II - Karşılıklı sigortalar:

Madde 1318 – Karşılıklı zirai sigorta şirketlerinde sigorta müddeti, şirketin devamı müddetidir. Ancak, gerek şirket ve gerekse ortak, her yıl sonunda kooperatif şirket hakkındaki hükümler gereğince şirket ve dolayısıyla sigorta münasebetini sona erdirmeye yetkilidir.

C) Zararın tesbiti:

Madde 1319 – Zararlar taraflarca tayin olunacak bilirkişiler tarafından tesbit olunur.

BEŞİNCİ KISIM **Hırsızlığa Karşı Sigorta**

Madde 1320 – Hırsızlıktan zarar gören kimselerle hırsızlık dolayısıyla hukuki mesuliyete maruz kalan kimseleri temin için hırsızlığa karşı sigorta yapılabilir.

ÜÇÜNCÜ FASIL **Can Sigortası**

BİRİNCİ KISIM **Hayat Sigortası**

A) Menfaat:

I - Sigorta ettirilebilecek kimse:

Madde 1321 – Bir kimsenin hayatı, ya o kimse yahut onun bilgi ve muvafakati mevcut olmasa bile üçüncü bir şahıs tarafından sigorta ettirilebilir; şu kadar ki; üçüncü şahsın o kimsenin hayatının devamında maddi veya manevi menfaati bulunması sigortanın muteberliği için şarttır.

Küçüklerin, mahcurların veya mümeyyiz olmıyanların ölümünü şart koyarak sigorta etmek batıl, bunların hayatı üzerine sigorta yaptırmak muteberdir. Her iki halde de ölüm vukubulursa sigortanın ölüm tarihindeki riyazi ihtiyatı ödenir.

Hayatı sigorta olunan kimse ilk primin ödenmesinden evvel ölmüş ise sigorta hükümsüzdür.

II - Ölüm ve yaşama ihtimalleri:

Madde 1322 – Sigortacı, bir kimsenin ya muayyen bir müddet içinde veyahut mukavelede muayyen olan şart ve haller içinde ölümü veya o kimsenin mukavele ile muayyen bir müddetten fazla yaşaması ihtimallerini sigorta edebilir.

III - Çifte sigorta:

Madde 1323 – Bir kimse hayatını, dilediği bir veya muhtelif bedellerle, veya mütaaddit sigortacılara sigorta ettirebilir.

B) Poliçe:

Madde 1324 – Hayat sigortası poliçesine, 1266 ncı maddede yazılı hususların hayat sigortasına tatbiki kabil olanlarından başka hayatı sigorta olunan kimsenin adı ve soyadı, yaşı,

meslek ve sıfat ve sıhhatinin hal ve derecesi yazılmak lazımdır. Bu poliçe nama veya emre yazılı olabilirse de hamile yazılı olamaz.

C) Primin ödenmemesi:

I - Tarafların hakları:

Madde 1325 – Sigorta priminin ödenmemesi halinde 1297 nci maddenin 1 inci fıkrası hükmü cari olup sigortacının bu sebepten dava açmaya hakkı yoktur.

Sigorta ettiren kimse, üç yıl geçmeden önce sigortadan cayar veya taahhüdüne riayet etmezse, verdiği primi veya bedeli sigortacıdan talebedemez.

Sigorta ettiren kimse, en az ilk üç yıllık primi ödedikten sonra sigortadan cayar veya taahhüdüne riayet etmezse 1327 nci maddede yazılı hakları kullanmadığı takdirde sigorta prim ödenmesinden muaf bir sigorta haline çevrilmiş olur. Bunun şartlarının poliçede açıkça gösterilmesi lazımdır.

Sigorta mukavelesinin kanuni sebeplerle sona ermesi halinde primlerin geri alınması hakkında 1298 inci maddenin ikinci fıkrası tatbik olunur.

II - Prim ödenmesinden muaf sigortalar:

Madde 1326 – Prim ödenmesinden muaf sigortanın natık olacağı bedel önceden temin edilen bedelin poliçede yazılı cetvele göre ve ödenmiş safi primlerle poliçe uyarınca ödenmesi lazım gelen safi primler arasındaki nispet esas tutularak dirilmesi suretiyle elde edilir.

III - Satınalma ve ödünç verme:

Madde 1327 – Sigortacı, en az ilk üç yıllık primi ödenmiş olan sigortayı, sigorta ettiren kimsenin talebi üzerine ve sigorta poliçesinin iadesi karşılığında poliçede yazılı cetvele göre satın almaya veya sigorta poliçesi üzerinden ödünç para vermeye mecburdur.

D) İntihar:

Madde 1328 – Sigortalı, intihar veya intihara teşebbüs neticesinde öldüğü takdirde sigorta arsız olarak en az üç yıl devam etmiş bulunuyorsa sigortacı poliçede yazılı sigorta bedelini tamamen ödemekle mükelleftir; bu müddetin geçmesinden önce sigortalının intiharı anında akli melekeleri ne olursa olsun sigortacı sigortanın o andaki riyazi ihtiyatını öder.

Sigortadan faydalanan kimse hayatı üzerine sigorta yapılmış olanı öldürmüş veya onun öldürülmesinde her hangi bir şekilde suç ortaklığı etmiş bulunduğu takdirde sigorta bedelinden mahrum kalır ve bu bedel ölenin mirasçılara ait olur.

E) Faydalanan kimselerin hakları:

I - Üçüncü şahıs lehine şart:

Madde 1329 – Üçüncü bir şahsın lehine yapılan hayat sigorta mukavelesinden doğan hak ve menfaatleri sigortacıdan talep ve tahsil salahiyeti doğrudan doğruya o kimseye aittir.

Sigorta mukavelesinde üçüncü şahsın mirasçı sıfatı gösterilmiş olsa bile bu şahıs birinci fıkra hükmü gereğince doğrudan doğruya sigortacıya karşı hak ve menfaatlere sahip olur. Medeni Kanununun 509 uncu maddesi hükmü mahfuzdur.

II - Değişirme:

Madde 1330 – Sigorta ettiren kimse sigortadan faydalanan kimseyi mukavele yapılırken veya sonradan tayin edebilir. Kezalik sigorta ettiren kimse sigortadan faydalanan kimseyi tayin ettikten sonra da değiştirebilir; şu kadar ki, sigorta ettiren kimse değiştirme hakkından feragat ettiğini sigorta poliçesine yazdırmakla beraber sigorta poliğesini sigortadan faydalanan üçüncü şahsa teslim etmiş ise o şahsı değiştiremez.

III - Sigortacının iflası halinde:

Madde 1331 – Sigortacının iflası halinde henüz yürürlükte olan sigorta mukavelesinden faydalanan kimselere ait mutalebe hakları, iflas kararına kadar her sözleşme için tahakkuk etmiş riyazi ihtiyatların ve bu tarihten ödeme gününe kadar hesap edilmiş faizlerin verilmesine inhisar eder.

F) Rizikonun şümulü ve ihbarı ve sigorta bedelinin muaccel olması:

Madde 1332 – Sigortalı sigortacıyı haberdar etmeksizin Türkiye'de ve dünyanın her tarafında karada ve denizde mutlak surette, havada ancak yolcu sıfatıyla seyahat edebilir.

Sulh zamanındaki silahlı sevkiyat mahiyetini haiz seyahat ve seferberlikler sırasında veya isyan, kargaşalık ve iç harb vukuunda sigorta mukavelesi muteber kalır.

Umumi veya kısmı seferberlik, devletin harbe girmesi ihtimali veya Türkiye Cumhuriyetini de ilgilendiren yabancı devletler arasındaki harb dolayısıyla kabul edilen mevzuatın tatbik edildiği müddetçe hükümet; primleri veya sürprimleri, her hangi bir sebeple olursa olsun, ödenmiyen her nevi hayat sigortalarını kesilmeye tabi tutabilir.

Kesilme devresi içinde sigortalının ölümü halinde kesilme tarihine kadar tahakkuk etmiş riyazi ihtiyatlar bu tarihten ödeme tarihine kadar hesap edilmiş teknik faizleriyle birlikte hak sahiplerine ödenir. Kesilme devresi içinde sigortalı 1325 - 1327 nci maddelerde yazılı haklardan faydalanabilir,

Kesilme devresi içinde askeri vazifede iken ölen sigortalıların hak sahiplerine üç bin liraya kadar olan sigorta bedellerinin tamamı ve bu miktardan yukarı olanlarının üç bin liradan aşağı olmamak üzere hükümetçe tayin edilecek miktarı ve fazlasının riyazi ihtiyatı ve harbde veya harb hareketleri sırasında ölen sigortalıların hak sahiplerine sigorta bedellerinin tamamı ödenir, sigorta bedelinin hükümetçe tayin edilecek kısmına ait ödenmemiş primlerle sürprimler teknik faizleriyle birlikte o ödemedinden indirilir.

Sigortası kesilmeye tabi tutulmuş olan sigortalı kesilme devresi sonunda hayatta ise sigorta mukavelesi tıbbi muayeneye lüzum kalmadan yeniden yürümeye başlar ve sigortalılar kesilme devresine ait primlerle sürprimlerin teknik faizleriyle birlikte ödenmesiyle, hükümetçe tesbit edilecek şartlar dairesinde, mükellef tutulur veyahut sigorta müddeti o nispette uzatılmak suretiyle kesilme müddetine ait prim ve sürprim borçlarından ibra olunur.

Sigortalı veya sigortadan faydalanan kimse, rizikonun gerçekte olduğunu öğrendiği tarihten itibaren beş gün içinde durumu sigortacıya bildirmeye mecburdur. Sigorta bedeli, bu beş günlük müddetin geçtiği tarihte muaccel olur. İhbar mükellefiyetinin yerine getirilmemesi halinde mal sigortalarına ait hükümler kıyas yoluyla tatbik olunur.

G) Tontin:

Madde 1333 – Ortaklar tarafından verilen muayyen birer taksit neticesinde tahassul edecek tutarların muayyen bir tarihte hayatta bulunanlar arasında paylaşılması şartıyla yapılacak sigorta batıldır.

İKİNCİ KISIM

Kazaya Karşı Sigorta

A) Tarif:

Madde 1334 – Kazaya karşı sigorta; sigorta ettirenin maruz kalacağı her hangi bir kaza, hastalık, maddi menfaatlerini haleldar edecek her hangi bir olay, iş kazaları yahut nevi ve mahiyeti muayyen başka bir kaza sebebiyle ölümü veyahut muvakkat veya daimi surette çalışma kudretinden veya imkanından mahrumiyet halinde gerek sigorta ettirene, gerek mirasçılara veya yerine geçmiş olanlara ve gerek muayyen veya mütaaddit hak sahiplerine muayyen sermaye tediyesini veyahut irat tahsisini bir prim karşılığında sigortacıya yükliyen mukaveledir.

Kaza sigortası bizzat sigorta ettiren kimse tarafından yapılacağı gibi bir veya mütaaddit şahıslar lehine olarak diğer kimse tarafından dahi yapılabilir. Bu kabil kazalarda sigortacı zararın bedelden az olduğunu iddia edemez. Kazaya karşı sigorta poliçesi ferden bir veya mütaaddit muayyen şahıslar üzerine olabileceği gibi bir heyet, bir cemiyet, bir grup üzerine dahi yapılabilir. Bu takdirde kazaya karşı sigorta olunan kimselerin adlarını göstermiye lüzum yoktur. Meslek veya memuriyetinin zikri kafidir.

Bu kısımda hüküm bulunmayan hallerde hayat sigortasına mütaallik hükümler tatbik olunur. Borçlar Kanununun 112 nci maddesi hükmü mahfuzdur.

B) Menfaat:

Madde 1335 – Kaza sigortaları, sigorta ettirenin duçar olduğu kazadan dolayı zararını tazmin etmek üzere yapılabileceği gibi kimseye ödemeye mecbur olacağı kaza tazminatını telafi etmek maksadiyle dahi yapılabilir.

C) Tazminatın şümulü ve muaccel oluşu:

I - Umumi olarak:

Madde 1336 – Kaza sigortalarında sigortacı aşağıda yazılı olayların vukuunda poliçedeki tazminatı vermekle mükelleftir.

1. Kaza ölümü intac eylediği takdirde gerek ani olsun ve gerek kaza tarihinden itibaren azami bir yıl içinde ölüm vukua gelsin tazminat, hak sahibine veya mirasçılara ödenir;

2. Daimi malüliyeti mucip olduğu takdirde poliçede yazılı malüliyet derecesine göre icabeden tazminat, sigorta ettirene ödenir.

3. Muvakkat surette çalışma kudretinden mahrum kaldığı takdirde sigorta ettirene poliçede yazılı azami müddet içinde mahrumiyetin devam ettiği müddetçe günlük hesabıyla tazminat verilir.

Kaza sigortalarında rizikonun ihbarı ve sigorta bedelinin muaccel oluşu 1332 nci maddenin son fıkrası hükümlerine tabidir. Ancak, sigortalının bir kaza sebebiyle ödiyeceği tazminata ait davada ona yardım sağlamak veya tazminatı karşılamak üzere yapılan sigortalarda ihbar müddetinin başlangıcına 1292 nci maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesi hükmü tatbik olunur.

II - Tedavi masrafları:

Madde 1337 – Aksine şart olmadığı takdirde sigortacı poliçede yazılı tazminattan başka sigortalının sarf ettiği tedavi masraflarını da vermekle mükelleftir.

D) Kusurlu olan kimseye karşı dava hakkı:

Madde 1338 – Üçüncü şahsın kusuru neticesinde vukua gelen kazalardan dolayı sigorta ettirenin sigortacıdan tazminat alması, sigorta ettirenin üçüncü şahsa müracaat hakkını iskat etmez. Üçüncü şahıs, sigorta ettirenin sigortası nazara alınmaksızın bütün zarar ve ziyanını tazminle mükellef tutulur.

DÖRDÜNCÜ FASIL **Denizcilik Rizikolarına Karşı Sigortalar**

BİRİNCİ KISIM **Umumi Hükümler**

A) Menfaat:

I - Umumi olarak:

Madde 1339 – Geminin veya yükün denizcilik rizikolarını salimen geçirmesinde para ile ölçülebilir bir menfaati olan kimse bu menfaatini sigorta ettirebilir.

II - Mevzuu:

1. Münferit menfaatler:

Madde 1340 – Sigorta ettirilebilen menfaatler bilhassa aşağıda yazılı mevzulara taallük edenlerdir:

1. Gemi;
2. Yapılmakta olan gemi;
3. Navlun ve yolcu taşıma ücretinden doğan alacaklar;
4. Yük;
5. Deniz ödöncü paraları;
6. Müşterek ve hususi avarya paralarıyla ödetilmeleri için gemi, navlun, yolcu taşıma ücreti veyahut yükün karşılık teşkil ettiği diğer alacaklar;
7. Yükün gönderildiği yere ulaşmasıyla elde edileceği umulan kar;
8. Kazanılacak komüsyon;
9. Sigortacının üzerine aldığı riziko.

Bunlardan birinin sigorta ettirilmesiyle diğerleri sigorta ettirilmiş sayılmaz.

2. Sigortası caiz olmıyan menfaat:

Madde 1341 – Kaptanın veya diğer gemi adamlarının hizmet veya iş akitlerinden doğan ücret alacakları kendileri tarafından sigorta ettirilemez.

II - Menfaatin sahibi:

1. Kendi, başkası ve kimin olacaksa onun hesabına sigorta:

Madde 1342 – Sigorta ettiren kimse kendi menfaatini "Kendi hesabına sigorta" şeklinde, üçüncü bir şahsın menfaatini ise "Başkası hesabına sigorta" şeklinde ve bu son halde de sigortalının hüviyetini bildirerek veya bildirmiyerek sigorta ettirebilir.

Mukavelede sigortanın kendi hesabına mı, yoksa başkası hesabına mı yaptırıldığı da tayin edilmeyebilir. "Kimin olacaksa onun hesabına" yapılan bir sigortadan başkası hesabına yaptırıldığı anlaşılırsa başkası hesabına sigorta hükümleri tatbik olunur.

Mukaveleden sigortanın başkası hesabına veyahut kimin olacağı onun hesabına yaptırıldığı anlaşılmazsa sigorta ettirenin kendi hesabına yapılmış sayılır.

2. Temsil:

Madde 1343 – Sigorta salahiyyetli bir vekil, vekaleti olmadan başkası hesabına tasarrufta bulunan bir kimse yahut da sigortalının diğeryer herhangi bir temsilcisi tarafından onun namına yapılırsa sigortalının namına hareket eden kimse, sigorta ettiren sayılmıyacağı gibi bizzat sigorta da başkası hesabına sigorta sayılmaz.

Mukavelede adı ile gösterilen bir üçüncü şahsın menfaatine taallük eden bir sigorta, tereddüt halinde, başkası hesabına sigorta sayılır.

1270 inci maddenin 1 ve 2 nci fıkralarıyla 1271 inci madde hükümleri burada da tatbik olunur.

B) Rizikonun gerçekleşmiş olması:

Madde 1344 – Sigortacı tarafından tazmin edilecek zararların meydana gelmesi imkanı mukavelenin yapıldığı sırada ortadan kalkmış yahut bu anda zarar zaten meydana gelmiş olsa bile sigorta mukavelesi muteberdir; şu kadar ki; taraflar durumu biliyorsa mukavele hükümsüzdür.

Tazmin olunacak zararın meydana gelmesi imkanının ortadan kalkmış olduğuna yalnız sigortacı yahut zararın zaten meydana gelmiş olduğunu yalnız sigorta ettiren bildiği takdirde mukavele durumu bilmiyen tarafı bağlamaz. İkinci halde sigortacı mukavelenin kendisini bağlamıyacağını ileri sürse bile primin tamamını isteyebilir.

Mukavelenin sigorta ettiren için bir temsilci tarafından yapılması halinde 1363 üncü maddenin 2 nci fıkrasının hükmü, başkası hesabına sigorta halinde 1364 üncü madde hükmü ve gemi, navlun ve yük gibi birden çok konunun veya bir konuyu teşkil eden eşyanın toptan sigortası halinde 1367 nci madde hükmü tatbik olunur.

C) Sigorta değeri:

I - Aşkın sigorta:

Madde 1345 – Sigorta olunan menfaatin tam değeri sigorta değeridir. Sigorta bedeli, sigorta değerini aşamaz.

II - Çifte sigorta:

1. Umumi olarak:

Madde 1346 – Bir menfaat aynı rizikoya karşı birden çok sigortacılara sigorta ettirilmiş ve sigorta bedellerinin tutarı sigorta değerini aşmış olursa, sigortacılar sigortalıya karşı müteselsilen mesul olurlar; şu kadar ki; sigortalı, uğradığı zarardan fazla bir para isteyemeyeceği gibi sigortacılardan her biri yalnız kendi mukavelesine göre ödemekle mükellef olduğu bedele kadar mesul olur.

Sigortacıların birbirlerine karşı olan rücu hakları her birerlerinin sigorta mukavelesi gereğince sigortalıya ödemekle mükellef oldukları sigorta bedelleri mecmunun sigorta değerine olan nispetine göre tayin olunur; şu kadar ki; sigortalardan biri hakkında yabancı hukuk tatbik edilecek olursa yabancı hukuka tabi sigortacı ancak tabi olduğu hukuk gereğince bizzat kendisine karşı da rücu hakkının kullanılması mümkün olduğu takdirde diğeryer sigortacıya rücu hakkını kullanabilir.

Sigortalı haksız olarak bir fayda temin etmek niyetiyle çifte sigorta yaptırmış ise bu niyetle yapılmış olan akitlerin her biri batıldır; sigortacı mukavelenin yapıldığı sırada butlanı bilmiyorsa primin tamamını isteyebilir.

2. Primin ve sigorta bedelinin indirilmesi:

Madde 1347 – Sigorta ettiren çifte sigortayı meydana getiren mukaveleyi diğer sigortadan haberi olmaksızın yapılmışsa, sigortalılardan her birinden sigorta bedelinin ve bununla mütenasip olarak primlerinin de 1346 ncı maddenin 2 nci fıkrasında yazılı nispete göre indirilmesini isteyebilir.

Sigorta bedelinin ve primin indirilmesi sigortanın başladığı andan itibaren hüküm ifade eder. Sigortalılardan biri için riziko diğer sigortacı ile mukavele yapılmadan önce başlamış olursa indirme, birinci sigortacıya karşı, ancak talebedildiği andan itibaren hüküm ifade eder.

Sigortacının münasip bir ristorno ücreti istemiye hakkı vardır.

Sigorta ettiren çifte sigortayı haber alır almaz gecikmeksizin indirme talebinde bulunmazsa bu hak düşer.

3. İhbar külfeti:

Madde 1348 – Bir menfaati aynı rizikoya karşı birden çok sigortalılara sigorta ettiren kimse her bir sigortalıya öteki sigortalardan gecikmeksizin haber vermeye mecburdur.

III - Menfaat değerinin altında olan sigorta:

Madde 1349 – Sigorta bedeli sigorta değerinden az ise 1288 inci madde hükmü tatbik olunur.

IV - Takselenmiş poliçe:

1. Takse:

Madde 1350 – Taraflar mukavele ile sigorta değerini muayyen bir para olarak tesbit ederlerse bu para taraflar arasında sigorta değeri için esas olur.

Takse esaslı surette fahiş ise sigortacı indirilmesini isteyebilir. Umulan kar takselenmiş ise taksenin mukavele yapıldığı sırada ticari tahminlere göre elde edilmesi mümkün görülen karı aşması halinde sigortacı bunun indirilmesini isteyebilir.

"Şimdilik takselenmiş" kaydını taşıyan bir poliçe, takse katileşmedikçe, "takselenmemiş" yani açık poliçe sayılır.

Navlun sigortasında sigortacı tarafından tazmin edilecek bir zarar hakkındaki takse, ancak hususi surette şart kılınmışsa sigorta değeri için esas olabilir.

2. Ayrı takseler:

Madde 1351 – Bir poliçe ile gemi, navlun ve yük gibi birden çok mevzuun veya bir bütün teşkil eden eşyanın toptan sigortası halinde toptan bir tek sigorta bedeli konur fakat bu konuların bazıları için ayrı takseler kararlaştırılmış olursa ayrı olarak takselenmiş her mevzu ayrıca da sigorta ettirilmiş sayılır.

V - Hususi haller:

1. Geminin değeri:

a) Umumi olarak:

Madde 1352 – Taraflar değer biçilmesi için başka bir esas kararlaştırmamışlarsa, geminin sigortacı için rizikonun başladığı andaki değeri, onun sigorta değeri sayılır. Bu hüküm, geminin sigorta değerinin takselenmesi halinde de tatbik olunur.

b) Donatımın ve sigorta masraflarıyla tayfa ücreti:

Madde 1353 – Donatım ve sigorta masraflarıyla gemi adamlarına ödenecek ücretler, gemi ile birlikte veya ayrı ayrı olarak yahut gayrisafi navlunun sigorta ettirilmesi suretiyle sigorta ettirilebilir. Bunlar, ancak hususi surette kararlaştırılmışsa, gemi ile birlikte sigorta ettirilmiş sayılır.

2. Navlunun değeri:

a) Umumi olarak:

Madde 1354 – Navlun, gayrisafi tutarına kadar sigorta ettirilebilir.

Mal taşıma mukavelelerinde şart kılınmış olan navlun tutarı ve muayyen bir navlun kararlaştırılmamış veya mallar donatan hesabına yüklenmişse 1073 üncü maddede yazılı mütat navlun tutarı, navlunun sigorta değeri sayılır.

b) Tefsir kaideleri:

Madde 1355 – Navlun sigorta edilirken tamamının yahut bir kısmının sigorta ettirildiği tayin edilmemişse navlunun tamamı sigorta ettirilmiş sayılır.

Navlunun safi yahut gayrisafi olarak sigorta ettirildiği tayin edilmemişse gayrisafi navlun sigorta ettirilmiş sayılır.

Sigorta bedelinin hangi kısmının gidiş ve hangi kısmının dönüş navlununa ait olacağı tayin edilmeksizin gidiş ve dönüş navlunları bir tek sigorta bedeli üzerine sigorta ettirilmişse bedelin yarısı gidiş yarısı da dönüş navlununa ayrılır.

3. Yükün değeri:

Madde 1356 – Taraflar değer biçilmesi için başka bir esas kararlaştırmamışlarsa, malların yükleme yerinde ve yükleme zamanındaki değerleriyle sigorta masrafları da dahil olduğu halde gemiye yükleninceye kadar yapılan bütün masraflar, malların sigorta değeri sayılır.

Navlun ile yolculuk sırasında ve varma yerinde yapılan masraflar ancak kararlaştırıldığı takdirde hesaba katılır.

Yukarı ki hükümler malların sigorta değeri takselenmiş olması halinde de tatbik olunur.

4. Tasarruf edilen masraflar:

Madde 1357 – Donatım masrafları veya gemi adamlarına ödenecek ücretler veya navlun, yolculuk sırasında ve varma yerinde yapılacak masraflar sigorta ettirilmiş olduğu takdirde sigortacı, masraflardan, ücretlerden veya navlundan kaza neticesinde tasarruf edilen kısım için tazminat vermez. Masraflar ve ücretler, ayrı ayrı sigorta ettirilmiş olsun veya gayrisafi navlunun sigorta ettirilmesi suretiyle sigorta ettirilmiş bulunsun yahut navlunla beraber yolculuk sırasında ve varma limanında yapılacak masraflar dahi yükün sigorta ettirilmesi sırasında sigortalanmış olsun, hüküm değişmez.

5. Umulan kar ve komisyonun değeri:

a) Umumi olarak:

Madde 1358 – Yük sigortasında umulan kar veya komisyon, malların sigorta değeri takselenmiş olsa dahi, ancak mukavelede açıkça bildirildiği takdirde sigorta edilmiş sayılır.

Umulan kar yük sigortasına dahil olup da sigorta değeri takselenmiş ve fakat taksenin hangi kısmının umulan kara ilişkin olduğu tayin edilmemişse taksenin yüzde onunun umulan kara ait olduğu kabul edilir. Umulan kar yük sigortasına dahil olup da sigorta değeri takselenmemiş ise malların 1356 ncı maddede yazılı sigorta değerinden yüzde onu umulan kar olarak sigorta ettirilmiş sayılır.

Komüsyon yük sigortasına dahil olması halinde de 2 nci fıkra hükümleri yüzde on yerine yüzde iki koymak suretiyle tatbik olunur.

b) Takse:

Madde 1359 – Umulan kar veya komüsyon ayrı ayrı olarak sigorta ettirilmiş ve fakat sigorta değeri takselenmemiş bulunuyorsa, tereddüt halinde, sigorta bedeli aynı zamanda sigorta değerinin de taksesi olarak kabul edilir.

6. Deniz ödöncü paraları:

Madde 1360 – Deniz ödöncü paraları primiyle birlikte alacaklısı için sigorta ettirebilir.

Deniz ödöncü paraları sigortasında, deniz ödöncüne karşı hangi şeylerin rehneldildiğı gösterilmemişse sigorta gemiye, navluna ve yüke şamil sayılır. Eğer hakikaten deniz ödöncüne karşı bütün bu şeyler rehneldilmişse bunu ancak sigortacı ileri sürebilir.

D) Halefiyet:

Madde 1361 – Borçlarını yerine getiren sigortacı, sigortalının üçüncü şahsa tazmin ettirebileceğı bir zararı tazmin ettiğı takdirde, 1256 ve 1258 inci maddelerin 2 nci fıkralarının hükümlerine hanel gelmeksizin, üçüncü şahsa karşı sigortalının haklarına halef olur.

Sigortalı, istediğı takdirde sigortacıya, masrafı ona ait olmak üzere, üçüncü şahsa karşı olan haklarına halef olduğunu gösteren ve noterlikçe imzası tasdik olunan bir senet vermeye mecburdur.

Sigortalı, sigortacının yukarda yazılı haklarına hanel verecek olan her türlü hareketinden mesuldür.

E) Sigortalı alacağın devri:

Madde 1362 – Ödetilmesi için deniz tehlikelerine maruz bir şeyin karşılık teşkil ettiğı bir alacağın sigorta ettirilmiş ve zararın meydana gelmiş olması halinde, sigortacının sigortalıya karşı olan borçlarını yerine getirmiş olduğu nispette sigortalı, sigorta ettirilmiş alacağın borçlusuna karşı mevcut olan haklarını sigortacıya devretmeye mecburdur.

Sigortalı sigortacıdan hakkını istemeden önce borçluya karşı mevcut olan haklarını ileri sürmeye mecbur değildir.

İKİNCİ KISIM

Mukavelenin Yapıldığı Sıradaki ihbar Mükellefiyeti

A) Mükellefiyetin şümulü:

I - Umumi olarak:

Madde 1363 – Gerek kendi ve gerekse başkası hesabına sigorta ettiren kimse, mukavelenin yapıldığı sırada kendisince bilinen ve sigortacının üzerine alacağı rizikonun takdiri için olan önemine binaen mukaveleyi yapıp yapmamak veya aynı şartlar altında yapmak hususundaki kararına müessir olabilecek mahiyette olan bütün halleri sigortacıya bildirmekle mükelleftir.

Mukavele sigorta ettiren için bir temsilci tarafından yapılırsa, temsilci kendisince bilinen halleri de bildirmeye mecburdur.

II - Başkası hesabına sigorta halinde:

Madde 1364 – Sigortanın başkası hesabına yaptırılması halinde mukavelenin yapıldığı sırada bizzat sigortalının veya aradaki vekilin bildikleri hallerin de sigortacıya bildirilmesi lazımdır. Bununla beraber sigortalı veya aradaki vekil bildirilecek hali, fevkalade tedbirler alınmaksızın, sigorta ettirene mukavelenin yapılmasından önce haber veremeyecek kadar geç öğrenirse, onların bu hali bilmiş olmaları nazara alınmaz.

Sigorta, sigortalı vekalet vermeden ve onun malûmatı olmadan yapılmış ve mukavelenin yapıldığı sırada vekaletin olmadığı sigortacıya bildirilmişse, sigortalının bildirilecek hali bilip bilmemesine bakılmaz.

B) Mükellefiyetin ihlali:

1 - Cayma:

1. Sebepleri:

a) Mükellefiyetin yerine getirilmemesi halinde:

Madde 1365 – Önemli bir hal 1363 ve 1364 üncü maddelerin hükümlerine muhalif olarak bildirilmemiş olursa, sigortacı mukaveleden cayabilir. Sigorta ettiren veya 1363 üncü maddenin 2 nci fıkrasına veya 1364 üncü maddeye göre bilgisi önemli olan bir ilgili, hali öğrenmekten kasıt ile kaçındığı için önemli hal bildirilmemişse hüküm aynıdır.

Sigortacının bildirilmemiş olan durumu bilmesi veya ihbar etmemiş olmanın kusura dayanmaması halinde cayma caiz değildir.

b) Yanlış ihbar halinde:

Madde 1366 – Sigortacı, önemli hale dair yanlış bir ihbarda bulunmuş olması halinde de mukaveleden cayabilir.

Sigortacının ihbardaki yanlışlığı bilmesi veya ihbarın yanlış yapılmasının kusura dayanmaması halinde cayma caiz değildir.

c) Mükellefiyetin kısmen yerine getirilmesi halinde:

Madde 1367 – Sigorta ettirilmiş mevzuların bir kısmı hakkında sigortacının caymasını haklı kılabacak şartlar mevcutsa, ancak sigortacının geri kalan kısım için mukaveleyi aynı şartlartında yapmış olmayacağı halin icabından anlaşıldığı takdirde, sigortacı bu kısım hakkında da mukaveleden cayabilir.

2. Caymanın müddet, şekil ve hükümleri:

Madde 1368 – Mukaveleden cayma ancak bir hafta içinde caizdir. Bu müddet sigortacının ihbar mükellefiyetinin ihlal edildiğini öğrendiği andan itibaren başlar.

Caymanın sigorta ettirene karşı beyan edilmesi lazımdır. Sigortacı caysa da primin tamamını alır; alınmış tazminat geri verilir ve alındığı günden itibaren faizi de ödenir.

Sigortacı, rizikosunu üzerine aldığı kaza tahakkuk ettikten sonra cayarsa, kendisine bildirmemiş olan halin kazanın meydana gelmesi ve sigortacının ödeme borcunun şümulü üzerine bir tesiri olmadığı takdirde, tazminat verme mükellefiyeti baki kalır.

II - Primin artırılması ve cayma hakkının düşmesi:

Madde 1369 – İhbar mükellefiyeti gereği gibi yerine getirilmemiş olup da bu hususta diğer tarafa isnadedilebilecek bir kusurun bulunmamasından dolayı sigortacı cayma hakkını haiz değilse ve rizikonun kabul edildiğinden daha yüksek olması sebebiyle daha fazla bir prim

verilmek lazım geliyorsa sigortacı bunu isteyebilir. Mukavelelerin yapıldığı sırada sigortacının rizikoyu üzerine alması bakımından önemli olan bir durumun diğer tarafça bilinmediği için sigortacıya bildirilmemiş olması halinde dahi hüküm aynıdır.

Sigortacının kararlaştırılan primden yüksek prim istemek hakkı, ihbar mükellefiyetinin ihlal edildiğini veya önemli bir halin bildirilmediğini öğrendiği andan itibaren bir hafta içinde sigortacı tarafından ileri sürülmediği takdirde düşer.

III - Hile halinde:

Madde 1370 – Hileden dolayı Borçlar Kanununun 28 ve 31 inci maddeleri gereğince sigortacının haiz olduğu haklar mahfuzdur.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Sigortalının Sigorta Mukavelesinden Doğan Borçları

A) Prim ödeme borcu ve primi geri isteme hakkı:

Madde 1371 – Aksi kararlaştırılmış olmadıkça primlerin mukavele yapılıp yapılmaz ve poliçenin teslimi karşılığında ödenmesi lazımdır.

Prim ödemek borcu, sigorta ettiren kimseye düşer.

1298 inci maddenin ikinci fıkrası hükmü, deniz sigortalarında da tatbik olunur.

B) Rizikoyu değiştirmemek borcu:

I - Yolculuğun değişmesi:

Madde 1372 – Sigortacı için riziko başlamadan önce mukavelede tesbit edilen yolculuk yerine başka bir yolculuğa başlanırsa, gemi ve navlunun sigortasında sigortacı her türlü mesuliyetten kurtulur; başka sigortalarda, ancak yolculuk sigortalı tarafından değiştirilmemiş yahut onun talimatı veya muvafakati olmaksızın değiştirilmiş olduğu takdirde diğer yolculuk için rizikoyu yüklenir.

Sigortacı için riziko başladıktan sonra mukavelede tesbit edilen yolculuk değiştirilirse sigortacı yolculuğun değişmesinden sonra çıkan Kazalardan mesul değildir. Bununla beraber yolculuk sigortalı tarafından değiştirilmemiş yahut onun talimatı veya muvafakati olmaksızın değiştirilmiş yahut da yolun değiştirilmesi zaruret halinden ileri gelmişse sigortacı bu kazalardan mesuldür; meğer ki, bu zaruret hali sigortacının üstüne almadığı bir rizikodan doğmuş olsun.

Başka bir varna limanına gitmeye karar verilip de bu kararın tatbikına geçilince her iki varna limanına giden yollar henüz ayrılmamış olsa bile yolculuk değiştirilmiş sayılır. Bu hüküm gerek 1 ve gerek 2 nci fıkradaki hallere tatbik olunur.

II - Yolculuğun gecikmesi gibi rizikoyu artıran fiiller:

Madde 1373 – Sigortalının fiili veya talimatı veya muvafakatiyle yolculuğun bağlaması veya bitirilmesi gecikir veya gemi sigorta akdi ile tesbit edilen rotadan ayrılır veya sigorta akdiyle tesbit olunmuş rotaya dahil sayılamıyacak olan bir limana uğrar yahut sigortalı diğer her hangi bir şekilde rizikonun artmasına veya değişmesine sebep olursa ve bilhassa riziko durumu hakkındaki hususi vaatlerini yerine getirmezse, rizikonun artmış veya değişmiş olmasından sonra meydana gelen kazadan sigortacı mesul olmaz.

Birinci fıkraya hükmü aşağıda yazılı hallerde tatbik olunmaz:

1. Rizikonun artması veya değişmesinin sonraki kaza üzerine hiçbir tesiri olmadığı halin icabından anlaşılırsa;

2. Sigortacı için riziko başladıktan sonra rizikonun artması veya değişmesine bir zaruret hali sebep olmuşsa (Meğer ki, bu zaruret hali sigortacının üstüne almadığı bir rizikodan doğurmuş olsun);

3. Kaptan insaniyet düşüncesiyle rotadan ayrılmak mecburiyetinde kalmışsa;

III - Kaptanın şahsının bildirilmesi:

Madde 1374 – Mukavele yapılırken kaptanın ismen gösterilmesi, geminin o kaptan tarafından idaresini vadetme sayılmaz.

IV - Geminin tayini:

1. Geminin değişmesi:

Madde 1375 – Yük sigortasında mallar bu husus için kararlaştırılan gemi ile, taşınmazsa sigortacı hiçbir kazadan mesul olmaz. Bununla beraber sigortacı riziko kendisi için başlandıktan sonra mallar sigortalının talimatı veya muvafakati olmaksızın yahut bir kaza neticesinde, taşımaya tahsis edilen gemiden başka bir surette taşınmasına devam olunursa mukavele hükümlerine göre mesul olur; meğer ki, kaza sigortacının üzerine almadığı bir rizikodan doğmuş olsun.

2. İhbar mükellefiyeti:

Madde 1376 – Taşıyacak gemi veya gemiler gösterilmeksizin (Belli olmıyan veya adı tayin olunmamış gemilerle) yapılan yk sigortasında sigortalı malların hangi gemiye yüklendiğini oğrenir oğrenmez, bunu sigortacıya bildirmekle mükelleftir.

Bu borcun yerine getirilmemesi halinde sigortacı, yüklenmiş malların uğrıyacaları kazaların hiçbirinden mesul olmaz.

C) Rizikonun gerçekleşmesi halinde mükellefiyetler:

I - İhbar mükellefiyeti:

Madde 1377 – Sigorta ettiren veya sigortadan haberi olmak Őartiyle, sigortalı bir kazayı oğrenir oğrenmez bunu sigortacıya bildirmekle mükelleftir; bildirmezse sigortacı vaktinde haber verilmesi halinde tazminattan azaltabileceği miktarı, tazminat tutarından indirebilir.

Mesuliyet sigortalarında ihbar mükellefiyeti 1292 nci maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde bildirilen hallerde davayı veya hükmün kesinleştiğini oğrenme yahut parayı ödeme ile başlar.

II - Koruma tedbirleri:

Madde 1378 – Bir kaza vukuunda sigortalı, gerek sigorta ettirilmif Şeyleri kurtarmak ve gerekse daha büyük zarara meydan vermemek için mümkün olan gerekli tedbirleri almakla mükelleftir. Bununla beraber imkan varsa, lazım olan tedbirler için önceden sigortacıya danışmaya mecburdur.

DÖRDÜNCÜ KISIM **Rizikonun Şümulü**

A) Rizikonun mahiyeti:

I - Umumilik esası:

Madde 1379 – Aşağıdaki hükümler veya mukavele ile başka bir esas kabul edilmemiş ise sigortacı sigortanın devamınca geminin veya yükün maruz buldukları bütün rizikoları yüklenir.

Sigortacı bilhassa şu rizikoları yüklenir

1. Üçüncü bir şahsın kusurundan ileri gelse bile su alma, karaya oturma, parçalanma, yanma batma, yangın, patlama, yıldırım, zelzele, buz hasarına uğrama ve saire gibi tabii hadiselerle diğer deniz kazalarından doğabilecek rizikoları;

2. Harb ve amme tasarruflarından doğabilecek rizikoları;

3. Sigortalının kusuru olmaksızın üçüncü şahsın talebi üzerine ihtiyati haciz veya ihtiyati tedbirler konma rizikosu;

4. Hırsızlık ile deniz haydutluğu yağma ve diğer zorbalık rizikoları;

5. Yolculuğa devam için sigorta ettirilmiş malları 998 - 1001 inci maddelerle 1214 üncü madde hükümleri gereğince deniz ödücüne karşı rehnetmek yahut aynı maksat için mallar üzerinde satmak veya kullanmak suretiyle tasarruf etmek rizikosu;

6. Sigorta ettirilmiş şey için bir zarar doğmak şartıyla gemi adamlarından birinin yolsuzluğu veya kusuru rizikosu;

7. Çarpışma neticesi sigortalının; doğrudan doğruya veya bir üçüncü şahsa ika edilen zararı tazmine mecbur olmak suretiyle bilvasıta zarar görmüş olması arasında bir fark gözetilmeksizin, gemilerin çatması rizikosu.

II - İstisnalar:

Madde 1380 – Sigortacı aşağıda yazılı zararları tazmin etmez:

1. Gemi ve navlunun sigortası halinde:

A) Geminin 974 üncü maddeye muhalif olarak denize elverişli veya yola elverişli bir halde bulunmadan yahut lüzumlu vesikalar olmadan denize çıkarılmasından doğan zararlar;

B) Çatma hariç olmak üzere, donatanın gemi adamlarından birinin üçüncü şahsa ika ettiği zarardan 947 ve 948 inci maddeler gereğince mesul olmasından doğan zararlar;

2. Yalnız geminin sigortasında:

A) Geminin alelade kullanılması yüzünden gemi ve teferruatının uğradığı zarar;

B) Sadece eskime, çürüme veya kurt yeniği sebebiyle gemi ve teferruatının uğradığı zarar;

3. Yük veya navlunun sigortası halinde: Malların tabii mahiyeti iktizas, hususiyle içten bozulma, kendiliğinden eksilme, normal akma ve sızma ve bunlara benzer diğer sebeplerden yahut malların fena ambalaj yapılmış olmasından doğan zararlarla fare veya sıçanlar tarafından mallara yapılan zararlar (Bununla beraber sigortacının mesul olduğu bir kaza yüzünden yolculuk mütat olmıyan bir şekilde uzarsa sigortacı bu bentte yazılı zararları, yolculuğun uzamasından ileri geldikleri nispette tazmin etmeye mecburdur);

4. Sigortalının kastı veya ihmali ile sebep olduğu zarar (Bununla beraber sigortacı sigortalıya kötü bir hareket tarzı isnadedilmedikçe, sigortalının gemiyi yanlış sevk ve idare etmek suretiyle sebep olduğu zararı ödemeye mecburdur);

5. Yük veya umulan karın sigortası halinde : Yükletenin, gönderilenin yahut yük komisyoncusunun bu sıfatla kasıt veya ihmalleriyle sebep oldukları zarar.

III - Üçüncü şahısların zarardan dolayı mesuliyeti:

Madde 1381 – Sigortalının bir zarar için kaptan veya başka kimseden tazminat istemek hakkı olsa bile, sigortacı bu zararı tazmin etmekle mükelleftir. Sigortalı zararın tazminini önce sigortacıdan isteyebilir. Bununla beraber sigortalı, tazminat isteme hakkının müessir surette takibi için sigortacıya lüzumlu olabilecek yardımda bulunmaya ve bu hakkı emniyet altına almak maksadiyle navlunu ödemeyip alıkoymaya, gemiyi haczettirmeye veya başka münasip bir şekilde, masrafi sigortacıya ait olmak üzere, 1378 inci madde gereğince halin icaplarına göre gerekli olan tedbirleri almaya mecburdur.

B) Rizikonun müddeti:

I - Rizikonun başlangıcı ve sonu:

1. Geminin sigortası halinde:

Madde 1382 – Geminin bir yolculuk için sigorta ettirilmesi halinde sigortacı için riziko, yükün veya safranın alınmasına başlandığı yahut ne yük ne de safra alınmayacaksa geminin kalktığı andan itibaren başlar ve varma limanında yükün veya safranın boşaltılması bittiği anda biter.

Sigortalı boşaltmayı muhik bir sebep olmaksızın geciktirirse, riziko, böyle bir gecikme olmasaydı boşaltmanın bitmiş olacağı anda biter.

Boşaltma bitmeden önce yeni bir yolculuk için yük ve safra alınırsa riziko, yükün veya safranın alınmasına başlandığı anda biter.

2. Yük, umulan kar ve komisyonun sigortası halinde:

Madde 1383 – Yük, umulan kar veya taşınacak mallardan kazanılacak komisyonun sigortası halinde riziko, malların gemiye veya mavnalara yükletilmek üzere karadan ayrılmış oldukları andan başlar ve malların varma limanında yeniden karaya çıkarıldığı anda biter.

Boşaltma; sigortalı yahut, yük veya umulan karın sigortası halinde, sigortalı veya 1380 inci maddenin 5 inci bendinde gösterilen kimselerden biri tarafından muhik bir sebep olmaksızın geciktirilirse riziko, böyle bir gecikme olmasaydı boşaltmanın bitmiş olacağı anda biter.

Yükleme ve boşaltma sırasında mavnaların mahalli teamüllere göre kullanılmasından doğan rizikodan da sigortacı mesuldür.

3. Navlunun sigortası halinde:

Madde 1384 – Navlunun sigortası halinde riziko:

a) Geminin ve bu yüzden navlunun maruz kaldığı kazalar bakımından, aynı yolculuk için geminin sigorta ettirilmesi halinde riziko hangi anda başlayacak ve sona erecek ise o anda:

b) Yükün ve bu yüzden navlunun maruz kaldığı kazalar bakımından, aynı yolculuk için malların sigorta ettirilmesi halinde riziko hangi anda başlayacak ve sona erecekse o anda; başlamış veya sona ermiş sayılır.

Yolcu taşıma ücretlerinin sigortası halinde riziko, gemi sigortasında riziko hangi anda başlamış veya sona ermiş sayılırsa o anda başlar veya sona erer.

Navlunu veya yolcu taşıma ücretini sigorta etmiş bulunan sigortacı, gemiyi ilgilendiren bir kazadan dolayı, ancak navlun veya yolcu taşıma akitleri daha önce yapılmış olduğu takdirde ve donatan kendi hesabına mal yüklemiş bulunursa, ancak yük gemiye veya mavnalara yükletilmek maksadiyle daha önce karadan ayrılmış bulunduğu takdirde mesuldür.

4. Deniz ödücü veya avarya paralarının sigortası halinde:

Madde 1385 – Deniz ödücü veya avarya paralarının sigortası halinde riziko; bu paraların avans olarak verildiği yahut, avarya masraflarını sigortalının kendisi vermişse, bunların sarf edildiği anda başlar ve deniz ödücüne karşı rehnedilmiş veya kendileri için avarya masrafları sarf edilmiş olan eşyanın sigortasındaki rizikoların bitmiş olacağı anda biter.

II - Devam müddeti:

1. Umumi olarak:

Madde 1386 – İşlemeye başlayan riziko müddeti sigortacı için, kararlaştırılan müddet veya sigorta edilen yolculuğun devamınca durmadan işler, hususiyle sigortacı bir barınma veya ara limanında geçen günlerde ve yolculuk gidiş ve geliş için sigorta edilmişse gidiş yolculuğunun varma limanında geçen günlerinde çıkan rizikodan da mesuldür.

Malların geçici olarak boşaltılması lazım gelir yahut gemi tamir için karaya çekilirse, sigortacı malların veya geminin karada buldukları sıradaki rizikodan da mesuldür.

2. Yolculuktan vazgeçilmesi halinde:

Madde 1387 – Riziko müddeti işlemeye başladıktan sonra sigorta edilmiş yolculuktan arzu ile veya mecburen vazgeçilirse, rizikonun bitmesini tayin bakımından yolculuğun bittiği liman varma limanı yerine geçer.

Geminin yolculuğundan vazgeçildikten sonra mallar taşınmak üzere kararlaştırılmış olan gemiden başka bir suretle varma limanına taşınırsa, taşıma kısmen veya tamamen karadan yapılsa dahi başlamış olan riziko bu mallar için devam eder. Bu hallerde vaktinden önceki boşaltmanın masrafları geçici depo masrafları ve karadan olsa dahi taşımanın fazla masrafları sigortacıya düşer.

3. Mahfuz kalan hükümler:

Madde 1388 – Bu kanunun 1386 ve 1387 inci maddeleri hükümleri ancak 1373 ve 1375 inci maddeler hükümleri mahfuz kalmak şartıyla tatbik olunur.

III - Müddet üzerine sigorta:

1. Umumi olarak:

Madde 1389 – Akit; gün, hafta veya ay yahut sene üzerine yapılmış ise sigorta, mukavelenin yapıldığı gün saat on ikide başlar ve müddetin son günü saat on ikide biter. Müddetin hesabında geminin bulunduğu yer esas tutulur.

2. Müddetin uzatılması:

Madde 1390 – Geminin müddet üzerine sigorta edilmiş olması halinde mukavelede kararlaştırılan sigorta müddeti gemi yolda iken biterse hilafı şart kılınmadıkça sigorta, geminin en yakın varma limanına ulaşmasına ve bu limanda boşaltma yapılırsa 1382 nci maddede yazılı olduğu gibi boşaltmanın sonuna kadar uzatılmış sayılır. Bununla beraber sigortalı, gemi henüz yola çıkmadan sigortayı uzatmak istemediğini sigortacıya ihbar edebilir.

Sigorta müddetinin uzatılması halinde sigortalı, uzama müddeti içinde ve gemi kaybolmuşsa gaiplik müddetinin bitimine kadar müddet üzerine kararlaştırılan primi ödemeye devam etmekle mükelleftir.

Sigortanın uzatılmaması halinde gaiplik müddeti sigorta müddetini aşarsa gaiplik sebebiyle sigortacıdan bir şey istenemez.

C) Rizikonun yeri:

I - Limanı seçme hakkı:

Madde 1391 – Birden çok limanlardan biri veya öteki için sigorta yapılırsa sigortalı bu limanlardan birini seçebilir. Sigorta "bir liman ve bir başka liman" yahut "bir ve birkaç başka liman" için yapılırsa sigortalı bu limanlardan her birine uğrayabilir.

II - Uğranacak limanlar sırası:

Madde 1392 – Sigorta birden çok limanlar için yapılmış veya sigortalıya birden çok limanda durmak hakkı tanınmışsa sigortalı bu limanlara ancak karşılaştırılan veya mukavele yoksa seyrüsefer icaplarına uygun bir sıraya göre uğramaya salâhiyetlidir, fakat bütün limanlara uğramak mecburiyetinde değildir.

Aksi anlaşılmadıkça poliçedeki sıra, karşılaştırılmış sıra olarak kabul edilir.

D) Müşterek avarya:

I - Umumi olarak:

Madde 1393 – Müşterek avarya halinde sigortacı aşağıda yazılı zarar ve masrafları tazmin eder.

1. Sigortalının kendi uğradığı bir zarardan dolayı kendi üstüne almaya mecbur olacağı kısmı da dahil olduğu halde müşterek avarya garame payları; 1089 ve 1214 üncü maddeler gereğince müşterek avarya esaslarına göre müamele görecek olan garame payları da müşterek avarya garame payları gibidir.

2. Gemide mal bulunmuş olsaydı müşterek avaryadan sayılacak olan fedakarlıklar;

3. Alınan tedbirler neticesiz kalmış olsa bile 1378 inci madde gereğince kurtarma ve daha büyük mahzurlardan korunma için zaruri veya maksada uygun olarak yapılan başka masraflar;

4. Sigortacıya düşen zararın takdiri ve tesbiti için yapılacak masraflar, hususiyle keşif ve muayene, değer biçme, satış ve dispeç masrafları.

II - Dispeçin hükmü:

1. Kaide olarak:

Madde 1394 – Sigortacının müşterek avarya garame payları ile müşterek avarya esaslarına tabi tutulan garame paylarından doğan borçları, Türkiye'de ve yabancı memlekette dispeçin yapılması gerekli olan yerde ve o memleketin kanunlarına uygun olarak yapılmış olan dispece göre tavin olunur. Hususiyle müşterek avaryadan olan bir zarara, uğrıyan sigortalı, dispeçte bu zarar için takdir edilmiş olan paradan fazlasını sigortacıdan istemek hakkını haiz olmayacağı gibi sigortacı da, sigorta değeri hiç gözetilmeksizin, dispeçte takdir edilen pıranın tamamını ödemekle mükelleftir.

Dispeçin yapıldığı yerin hukukuna göre zarar müşterek avaryadan sayılmamakta ise sigortalı, zararın diğer bir hukuka göre ve hususiyle sigortanın yapıldığı yerin hukukuna göre müşterek avaryadan olduğu sebebine dayanarak sigortacıdan zararın tazminini istiyemez.

2. İstisna:

Madde 1395 – Sigortacı, 1394 üncü maddede yazılı ve fakat kendisinin sigorta mukavelesine göre mesul olmayacağı bir kazadan doğmuş olan garame paylarını tazmin etmekle mükellef değildir.

3. Sigortacının itirazı:

Madde 1396 – Dispeç kanunen salâhiyetli bir kimse tarafından yapılmışsa sigortacı, bu dispeçin yapıldığı yabancı memleket hukukuna uygun olmadığını ve bu yüzden sigortalıya zarar verdiğini ileri sürerek itirazda bulunamaz; meğer ki, sigortalı kendi haklarını gereği gibi gözetmemek yüzünden bu zararlara sebep olmuş bulunsun. Bununla beraber sigortalı kendi zararından menfaat görenlere karşı olan haklarını sigortacıya devretmeye mecburdur.

Buna mukabil sigortalının uğradığı zararın dispeç yapılan yabancı memleketin hukukuna göre tazmini lazım gelmezken bu zarar müşterek avarya olarak muameleye tabi tutulmuşsa sigortacı sigortalıya karşı, dispeçi o nispette hükümsüz olarak telakki edebilir.

4. Sigortalının alacaklı olduğu garame payları sebebiyle sigortacının mesuliyeti:

Madde 1397 – Müşterek avaryadan sayılan veya müşterek avarya hükümlerine tabi tutulan zararlara uğramış olmasından dolayı sigortalının müşterek avarya hükümleri uyarınca üçüncü şahıstan alacaklı bulunması halinde sigortacı, ancak usulüne göre dispeç yapılmış olduğu takdirde ve (Tazminat alacağının alınması neticesine ulaştırmayacağı anlaşılan davalar hariç) sigortalının hakkını aramak için gerekli bütün tedbirlere başvurmuş olmasına rağmen üçüncü şahıstan alacağını alamamış olduğu nispette mesuldür,

5. Kusur olmaksızın dispeçin yapılmaması:

Madde 1398 – Sigortalının kusuru olmaksızın dispeç yapılmamış ise sigortalı sigorta mukavelesi uyarınca bütün zararlar için sigortacıya doğrudan doğruya müracaat edebilir.

E) Sigortacının mesuliyeti:

I - En yüksek haddi:

Madde 1399 – Sigortacı zarardan ancak sigorta bedeli tutarınca mesuldür.

Sigortacı, bu yüzden ödenecek tazminatın tamamı sigorta bedelini geçse bile 1393 üncü maddenin 3 ve 4 üncü bentlerinde yazılı masrafların hepsini ödemeye mecburdur.

Bir kazadan sonra yeni bir kaza meydana gelecek olursa sigortacı aşağıdaki hallerde önceki kaza dolayısıyla mesul olduğu masraflar ve garame payları hesaba katılmaksızın sonraki kazadan doğan zararlardan dahi bütün sigorta bedeli tutarınca mesul olur:

1. Önceki kaza neticesinde yukarıki fıkrada bildirilen mahiyetteki masrafların (Mesela geminin tekrar satın alınması veya itiraz masrafları) yapılmış bulunması;
2. Önceki kaza neticesinde zarara uğramış şeylerin tamiri veya eski hale konulması için para sarf edilmiş (Mesela aynı maksatla avarya masrafı ödenmiş) olması;
3. Yeni kazadan önce, sigortalı tarafından önceki kaza dolayısıyla müşterek avarya garameleri ödenmiş veya böyle garamelerin ödenmesi için şahsen borç altına girilmiş olması.

II - Mesuliyetin tahdidi:

1. Umumi olarak:

Madde 1400 – Sigortacı bir kaza çıktıktan sonra sigorta bedelinin tamamını ödemek suretiyle sigorta mukavelesinden doğan diğer bütün borçlardan ve hususiyile sigorta edilen şeylerin kurtarılması, korunması ve eski hallerine getirilmesi için lüzumlu masrafları vermekten kurtulabilir.

Kaza sırasında sigorta olunan şeylerin bir kısmı sigortacıya ait olan riziko dışında kalmış bulunursa 1 inci fıkrada yazılı hakkı kullanan sigortacı, sigorta bedelinin onlara düşen kısmını ödemeye mecbur değildir.

Sigortacı sigorta bedelini ödemekle sigorta olunan şeyler üzerinde bir hak elde etmiş olmaz.

Sigortacının yukarıda yazılı hakkı kullanmak istediğini bildiren beyanı sigortalıya ulaşmış olmadıkça sigortacı, sigorta bedelini ödemiş bulursa bile sigorta edilen şeylerin kurtarılması, korunması veya eski hale getirilmesi için yapılan masrafları tazmin etmekle mükelleftir.

2. Müddet:

Madde 1401 – Sigortacı 1400 üncü maddedeki hakkı kullanma hususundaki kararını sigortalıya, sigortalının kazayı ve bu kazanın mahiyetini ve bundan doğrudan doğruya doğan

neticeleri ve kendisince bilinen ve kazaya taallük eden diğer bütün halleri kendisine bildirdiği günün geçmesinden itibaren en geç üç gün içinde bildirmeye mecburdur; bu müddet içinde ihbarda bulunmazsa 1400 üncü maddede yazılı hakkı düşer.

III - Sigorta değerinin altında sigorta halinde:

Madde 1402 – Sigorta tam değer üzerinden yapılmamışsa sigortacı, 1393 üncü maddede yazılı garama payları, fedakarlıklar ve masraflardan ancak sigorta bedelinin sigorta değerine olan nispetine göre mesul olur.

IV - Sonraki kazalar üzerine:

Madde 1403 – Sigortacının bir zararı tazmin borcu, sonradan sigortacıya ait olmıyan bir riziko neticesinde yeni bir zararın ve hatta tam bir ziyan hadis olmasıyla ne düşer ne değişir.

V - Muaflık:

1. Hususi avaryaya halinde:

Madde 1404 – (Değişik: 12/10/1983 - 2915/2 md.)

Aksine sözleşme yoksa, hususi avaryalar, 1393 üncü maddenin 4 üncü bendindeki zararın tespiti masrafları hesaba katılmaksızın sigorta değerinin yüzde üçünü geçmedikçe sigortacı bunları ödemez; fakat yüzde üçü geçerse yüzde üç indirilmeksizin tam olarak tazmin eder.

Gemi, müddet üzerine veya birden çok yolculuk için sigorta ettirilmiş ise yüzde üç her bir yolculuk için ayrıca hesap edilir. Yolculuk mefhumu 1238 inci maddeye göre tayin olunur.

2. Ödenmesi mecburi masraflar:

Madde 1405 – Sigortacı 1393 üncü maddenin 1 - 3 sayılı bentlerinde yazılı garama paylarını, fedakarlıkları ve masrafları sigorta değerinin yüzde üçüne varmasalar bile ödemeye mecburdur. Ancak bunlar 1404 üncü maddede yazılı yüzde üçün tesbitinde hesaba katılmaz.

3. Hususi mukaveleler:

Madde 1406 – (Değişik: 12/10/1983 - 2915/3 md.)

Sigortacının mukavelede gösterilen nispette muaf olacağı kabul edilmiş bulunduğu takdirde yüzde üç yerine bu nispet esas alınmak suretiyle, 1404 ve 1405 inci maddeler uygulanır.

VI - Hususi kayıtlar:

1. Harb rizikosu hakkında:

a) "Harb engelleri frankodur" kaydı:

Madde 1407 – Sigortacının harb rizikolarını üstüne almayacağı ve diğer rizikolar için de sigortanın yalnız harb yüzünden bir engel çıkmasına kadar süreceği kararlaştırılmış hususiyle "Harb manileri frankodur" kaydı poliçede yazılmışsa sigortacı için riziko; harb rizikosunun yolculuk üzerinde tesir etmeye başladığı, bilhassa yolculuğun başlaması veya devamı harb gemileri, korsanlar veya abluka yüzünden sekteye uğradığı veya harb rizikosunu

bertaraf etmek için geciktirildiği gemi böyle bir sebeple yolunu değiştirdiği veyahut da kaptan harb yüzünden gemiyi artık serbestçe idare edemez hale düştüğü anda biter.

b) "Yalnız deniz rizikosu için" kaydı:

Madde 1408 – Sigortacının harb rizikosunu üstüne almayacağı ve fakat bütün diğer rizikoları harb yüzünden bir engel çıkmasından sonra dahi üstüne alacağı kararlaştırılmış, hususiyle "Yalnız deniz rizikosu için" kaydı poliçede yazılmışsa sigortacı için riziko; ancak sigorta olunan şeye mütaallik mahkûmiyet kararıyla veya harb rizikosu istisna edilmiş olmasaydı rizikonun bitmiş olacağı anda biter. Fakat sigortacı doğrudan doğruya harb rizikosu yüzünden doğan zararlardan ve bilhassa şunlardan mesul değildir:

1. Muharip devletlerin müsaderesinden;
2. Harb gemileri ve korsanların zabıt ve tahrip, imha ve yağmalarından;
3. Tevkif ve itiraz, durma limanının ablukası veya abluka edilen bir limana kabul edilmemek yahut da harb rizikosu dolayısıyla ihtiyari durma yüzünden çıkan masraflardan;
4. Böyle bir durmanın aşağıda yazılı neticelerinden; malların bozulması ve azalması; boşaltma ve depo masraf ve rizikosu, sonradan sevk masrafları.

Tereddüt halinde harb rizikosunun zarara sebebiyet vermediği kabul edilir.

2. "Salimen muvassalat için" kaydı:

Madde 1409 – Mukavele "Salimen muvasalat için" kaydıyla yapılmışsa sigortacı için riziko, geminin varma limanında mütat veya münasip yere demir attığı veya bağlandığı anda biter.

Sigortacı da ancak aşağıdaki hallerde mesul olur:

1. Geminin sigortası halinde gemi tamamen zayi olur veya 1420 nci madde gereğince bırakılır yahut bir kaza yüzünden varma limanına ulaşılmadan önce tamir kabul etmediği veya tamire değmediği için 1432 nci madde gereğince satılırsa;
2. Malların sigortası halinde bir kaza neticesinde mallar veya malların bir kısmı varma limanına ulaşmaz, hususiyle varma limanına ulaşmadan önce bir kaza neticesinde satılırsa; şu kadar ki, mallar varma limanına ulaşmış olursa sigortacı bir hasardan veya hasar neticesindeki ziyadan mesul olmaz.

Bundan başka, sigortacı hiçbir halde 1393 üncü maddede yazılı garame payları ile fedakarlıkları ve masrafları çekmez.

3. "Karaya oturmadan başka hasar frankodur" kaydı:

Madde 1410 – Mukavele "Karaya oturmadan başka hasar frankodur" kaydı ile yapılmışsa sigortacı hasardan doğmuş bir zarardan; bu zararın kıymet düşüklüğü yahut tamamen veya kısmen ziyadan ibaret olması ve hususiyle malların varma limanına tamamen bozulmuş ve asli vasıfları kaybolmuş bir halde olarak ulaşması yahut hasar veya büsbütün mahvolmak tehlikesi yüzünden yolculuk sırasında satılmış olmaları halleri arasında bir fark gözetilmeksizin mesul olmaz; meğer ki, sigorta edilen malların yüklü bulunduğu gemi veya mavna karaya oturmuş olsun. Alabora, batma, teknenin kırılması, geminin parçalanması ve gemi veya mavnayı tamir kabul etmez bir hale sokan bir deniz kazası karaya oturma gibidir.

Karaya oturma veya buna eşit sayılan bir deniz kazası halinde sigortacı böyle bir deniz kazasından doğan ve 1404 üncü maddede yazılı yüzde üçü aşan her hasardan mesul olup başka bir hasardan mesul olmaz. Hasarın böyle bir kazadan doğduğuna ihtimal verilebilirse onun kaza neticesinde meydana gelmiş olduğu kabul olunur.

Sigortacı hasardan doğmuş olmıyan her zarardan; karaya oturma gibi kazalardan birinin olup olmadığı aranmaksızın, mukavele sanki yukardaki kaydolunmaksızın yapılmış gibi mesul olur. 1393 üncü maddenin 1, 2 ve 4 üncü bentlerinde yazılı garame payları, fedakarlıklar ve masraflardan her halde mesul olursa da aynı maddenin 3 üncü bendinde yazılı

masraflardan ancak kendisine düşecek bir zıyaın önüne geçilmesi için yapılmış olmaları şartıyla mesul olur.

Kendiliğinden ateş alma hali hariç yangın veya böyle bir yangını söndürme yahut bombardıman yüzünden doğan bir hasardan "Karaya oturmadan başka hasar frankodur" kaydı konulmuş olsa dahi, sigortacı mesul olur.

4. "Karaya oturmadan başka kırılma ve parçalanma frankodur" kaydı:

Madde 1411 – Mukavele "Karaya oturmadan başka kırılma ve parçalanma frankodur" kaydıyla yapılmışsa sigortacı ancak 1410 uncu maddeye göre hasardan mesul olduğu nispette kırılma ve parçalanmadan mesul olur.

5. Karaya oturma tabiri:

Madde 1412 – Aşağıdaki hallerde 1410 ve 1411 inci maddelere göre "Karaya oturma" vardır:

1. Gemi deniz yolculuğunun müdat hallerinden olmıyarak bir yere saplanıp kalır ve tekrar yüzdürülemezse;

2. Yere saplanan gemi demir üzerinde hisalamak, yelken toplamak gibi alelade tedbirlerle değil direkler kesmek, yükün bir kısmını denize atmak veya boşaltmak gibi fevkalade tedbirlerle yahut suların fevkalade yükselmesi suretiyle, yüzdürülürse;

3. Gemi teknesi saplanma yüzünden önemli bir zarara uğradıktan sonra gemi yüzdürülürse.

BEŞİNCİ KISIM **Zararın Şümulu**

A) Tam zıya:

I - Haller:

1. Gemi veya yük:

Madde 1413 – Gemi veya mallar yok olmuş veya bir daha elde etmek ihtimali olmaksızın sigortalının elinden çıkmış, hususiyle kurtarılamıyacak surette batmış veya asli vasıfları kaybolmuş yahut ganimet olduğuna karar verilmişse gemi veya mal için tam zıya vardır. Gemi enkazının veya demirbaş teferruatının tektük parçaları kurtarılsa bile tam zıya var sayılır.

2. *Navlun:*

Madde 1414 – Navlun için tam zıya, bütün navlunun kaybolması halinde var sayılır.

3. Umulan kar veya komisyon:

Madde 1415 – Malların varma yerine ulaşması halinde beklenen komisyon veya umulan kar için tam zıya, malların varma yerine ulaşmaması halinde var sayılır.

4. Deniz ödücü veya avarya paraları:

Madde 1416 – Deniz ödücü ile avarya paraları için tam zıya; deniz ödücüne karşı rehnedilen şeylerle kendileri için avarya paraları avans olarak verilen veya harcanan şeylerin tam zıya uğramaları veyahut da; alınan deniz ödünçleri veya sair takyitler neticesinde mezkür paraları karşılamak için hiçbir şey kalmıyacak şekilde bir hasarla neticelenen diğer bir deniz kazasına uğramaları halinde var sayılır.

II - Tazminat:

1. Umumi olarak:

Madde 1417 – Tam zıya halinde sigortacı sigorta bedelini tam olarak ödemeye mecburdur. 1357 inci madde hükmünce yapılacak indirmeler mahfuzdur.

2. İndirilme:

a) Kısmi kurtarma halinde:

Madde 1418 – Tam zıya halinde sigorta bedelinin ödenmesinden önce bir şey kurtarılmış olursa bunun satış bedeli sigorta bedelinden indirilir. Sigorta tam değer üzerinden yapılmamışsa sigorta bedelinden yalnız kurtarılan şeyin satış bedelinin sigorta değeriyle mütenasip bir kısmı indirilir.

Sigorta bedelinin ödenmesiyle sigortalının sigorta edilmiş şey üzerindeki hakları sigortacıya geçer.

Sigorta bedeli ödendikten sonra tam veya kısmi bir kurtarma yapılırsa sonradan kurtarılan şeyler üzerinde yalnız sigortacı hak iddia edebilir. Sigorta tam değer üzerinden yapılmamışsa sigortacı yalnız kurtarılan şeylerin sigorta değeriyle mütenasip bir kısmına hak kazanır.

b) Umulan karın zıya halinde:

Madde 1419 – Umulan karın 1415 inci maddede yazılı tam zıya halinde mallar safi satış bedeli malların sigorta değerini aşacak kadar karlı bir surette satılmış olur yahut müşterek avarya hallerinde feda edilmiş olan veya 1001, 1112 nci maddelere göre tazminat verilmesi lazımgelen mallar için sigorta değerlerinden fazla bir para tazmin edilmiş olursa, aşan para umulan karın sigorta bedelinden indirilir.

III - Bırakma:

1. Şartları:

Madde 1420 – Sigortalı aşağıdaki hallerde sigorta edilen şey üzerinde haiz olduğu hakları devrederek sigorta bedelinin tamamının ödenmesini isteyebilir:

1. Gemi aşağıdaki maddeler hükmünce gaip sayılırsa;

2. Gemi veya malların ambargo edilmiş, muharib bir devlet tarafından müsadere olunmuş veya başka suretle bir amme tasarrufıyla alıkonulmuş yahut deniz haydutları tarafından zaptedilmiş olması sebebiyle sigortanın mevzuu olan şey tehlikeye maruz bulunur ve bu olaylar;

A) Akdeniz, Karadeniz ve Azak denizinin bütün limanları veya kısımları da dahil olmak üzere bir Avrupa limanında veya Avrupa denizinde vakı olmuşsa altı ay;

B) Ümit ve Horn burunlarının berisinde olmak üzere başka sularda vakı olmuşsa dokuz ay;

C) Bu burunlardan birinin ötesinde olmak üzere başka sularda vakı olmuşsa 12 ay; geçtiği halde gemi ve mallar serbest bırakılmamış olursa.

Bu müddetler kazanın 1377 nci madde gereğince sigortacıya sigortalı tarafından bildirildiği günden itibaren hesap olunur.

2. Geminin gaipligi:

a) Umumi olarak:

Madde 1421 – Yolculuğa başlamış olan gemi gaiplik müddeti içinde varma limanına ulaşmamış ve bu müddet içinde de ilgililer ondan haber almamışlarsa gaip sayılır.

Gaiplik müddeti:

1. Kalkma ve varma limanlarının her ikisi de Avrupa limanlarından ise yelkenli için altı, vapur için dört ay;
 2. Kalkma ve varma limanlarından yalnız biri Avrupa dışında bir liman olur ve Ümit yahut Horn burunlarının berisinde bulunursa, yelkenli ve vapur için dokuz ay; bu burunlardan birinin ötesinde bulunursa yelkenli ve vapur için 12 ay;
 3. Hem kalkma ve hem varma limanı Avrupa dışında bulunursa yolculuğun ortalama müddeti iki veya üç ayı geçmediğine yahut üç aydan fazla sürdüğüne göre yelkenli ve vapur için altı, dokuz veya on iki aydır.
- Tereddüt halinde en uzun müddet beklenir.

b) Müddetin başlangıcı:

Madde 1422 – Gaiplik müddeti, geminin yolculuğa başladığı günden itibaren hesap olunur. Bununla beraber kalktıktan sonra gemi hakkında haber alınmışsa gemi, emin olan habere göre son olarak bulunduğu yerden kalkmış olsaydı hangi gün yolculuğa başladığı gün sayılacak idi ise o günden itibaren gaiplik müddeti hesap olunur.

3. Bırakma müddeti:

a) Umumi olarak:

Madde 1423 – Bırakma beyanının sigortacıya bırakma müddeti içinde vasıl olması lazımdır.

1420 nci maddenin birinci bendinde yazılı gaiplik halinde varma limanı bir Avrupa limanı ise ve aynı maddenin ikinci bendinde yazılı olaylardan, birinin vukuu halinde olay Akdenizin, Karadenizin ve Azakdenizinin bütün liman veya kısımları da dahil olmak üzere bir Avrupa limanında veya bir Avrupa denizinde vakı olmuşsa bırakma süresi altı ay ve bütün diğer hallerde dokuz aydır. Bu süre 1420 ve 1421 inci maddelerde yazılı müddetlerin bitmesiyle işlemeye başlar.

Mükerrer sigorta halinde bırakma müddeti sigortacının bırakmayı mükerrer sigortalıya bildirdiği günün geçmesiyle işlemeye başlar.

b) Bırakma müddetinin geçmesi hali:

Madde 1424 – Bırakma müddeti geçtikten sonra bırakma caiz degildir, şu kadarki ki; sigortalının diğer sebepler dolayısıyla bir zararın tazminini istemek hakkı mahfuzdur.

Geminin gaipliği halinde bırakma müddetinin geçmiş olmasına rağmen sigortalı tam zıya için tazminat istiyebilir; şu kadar ki; sigorta edilmiş şey tekrar meydana çıkarak tam zıya halinin mevcut olmadığı anlaşılırsa sigortacının talebi üzerine ve sigorta bedelinin ödenmesi neticesinde 1418 inci maddeye göre elde ettiği haklardan feragat etmesi karşılığında sigorta bedelini geri vererek uğradığı kısmı zararın tazmin edilmesiyle iktifa etmeye mecburdur.

4. Bırakma beyanı:

a) Sıhhat şartları:

Madde 1425 – Bırakma beyanının muteber olması için kayıtsız ve şartsız yapılması ve sigorta edilmiş şeyin kaza sırasında deniz rizikolarına maruz bulundukça tamamına taallük etmesi lazımdır.

Sigorta tam değer üzerinden yapılmamışsa sigortalı sigorta edilmiş şeyin ancak mütenasip kısmını bırakmak mecburiyetindedir.

Bırakma beyanından cayılmaz.

b) *Hükümsüzlüğü:*

Madde 1426 – Bırakma beyanının dayandığı olaylar doğru çıkmaz veya beyanın tebliği sırasında artık mevcut olmazsa, bırakma beyanı hükümsüz kalır. Buna mukabil daha önce başgöstermesi halinde bırakma hakkının kullanılmasına mani olabilecek olaylar sonradan çıksa bile bırakma beyanı her iki tarafı bağlar.

5. Hükümleri:

a) Bırakılan şey üzerindeki hakların sigortacıya geçmesi:

Madde 1427 – Sigortalının bırakılan şey üzerinde haiz olduğu bütün haklar bırakma beyanı ile sigortacıya geçer.

Bırakılan şeyi bırakma beyanı sırasında takyit eden aynı haklar sebebiyle sigortalı sigortacıya teminat göstermeye mecburdur; meğer ki; bu aynı haklar sigorta mukavelesine göre sigortacının mesul olduğu rizikolardan doğmuş olsun.

Geminin bırakılması halinde bırakma beyanından sonra kazanılmış olmak şartıyla, kazanın vukubulduğu yolculuğun safi navlunu geminin sigortacısına ait olur. Navlunun bu kısmı mensafe navlunun tesbiti için tatbik olunacak hükümlere göre hesap olunur. Bu hal ve vaziyet dolayısıyla sigortalının uğradığı zararı ödemek, navlun ayrı olarak sigorta ettirilmiş olduğu takdirde, navlunun sigortacısına düşer.

b) Sigorta bedelinin ödenmesi:

Madde 1428 – Sigorta bedelinin ödenmesi ancak bırakmanın haklı olduğunu gösteren vesikalar sigortacıya ibraz olunduktan ve bunları incelemek için münasip bir müddet geçtikten sonra istenebilir. Bırakma gaiplik sebebiyle vakı olursa geminin kalkma limanından çıktığı tarih ile gaiplik müddeti içinde varma limanına ulaşmadığı hakkında güvenilir vesikaların ibrazı da lazımgelir.

Sigortalı; bırakma beyanı sırasında bırakılan şeye dair başka sigortaların yapıp yapılmadığını, yapılmışsa hangilerinin yapılmış olduğunu, bırakılan şeyin deniz ödücü veya başka kayıtlarla takyidedilip edilmediğini, edilmişse bunların nelerden ibaret olduğunu sigortacıya elinden geldiği kadar bildirmeye mecburdur. Bunlar bildirilmemiş ise sigortacı sonradan bildirilinceye kadar sigorta bedelini ödmeden imtina edebilir. Ödeme için bir müddet kararlaştırılmışsa, bu müddet ancak bildirmenin sonradan yapıldığı andan itibaren işlemeye başlar.

c) Koruma tedbirleri:

Madde 1429 – Sigortalı bırakma beyanından sonra da 1378 inci madde gereğince sigorta edilmiş şeyleri kurtarmak ve daha büyük zararlara meydan vermemek için gereken tedbirleri almaya, sigortacının kendisi buna muktedir oluncaya kadar mecburdur.

Sigortalı ziyaa uğramış sayılan bir şeyin tekrar meydana çıktığını öğrenirse bunu sigortacıya derhal bildirmeye ve talebi üzerine kendisine o şeyin elde edilmesi veya paraya çevrilmesi için icabeden yardımda bulunmaya mecburdur.

Masrafları sigortacı öder; sigortalı talebederse kendisine münasip bir avans vermeye de mecburdur.

d) Bırakma senedi:

Madde 1430 – Sigortalı; bırakmanın haklı olduğunu tanıyan sigortacıya, talebi üzerine masraflarını çekmek şartıyla, 1427 inci madde gereğince haklarını devrettiğini

gösteren ve imzası noterce tasdikli bir bırakma senedi vermiye ve bırakılan şeylere ait vesikaları teslim etmeye mecburdur.

B) Kısmi hasar:

I - Gemide:

1. Umumi olarak:

Madde 1431 – Geminin kısmen hasara uğraması halinde zarar, 1198 ve 1199 uncu maddelere göre tayin edilecek tamir masraflarının tutarından ibarettir; şu kadar ki, bu masrafların, sigortacının üstüne aldığı rizikolardan doğan hasarlara mütaallik olması lazımdır.

2. Geminin satışı halinde:

Madde 1432 – Geminin, 818 inci madde gereğince tamir kabul etmez veya tamire değmez bir halde bulunduğu 990 inci madde uyarınca mahkûmiyet kararıyle tesbit edilmişse sigortalı, sigortacıya karşı gemiyi veya enkazını açık artırma yolu ile sattırmaya salâhiyetlidir. Satış halinde zarar, safi satış bedeliyle sigorta değeri arasındaki farktan ibarettir.

Sigortacının üstüne aldığı riziko ancak geminin veya enkazının satılmasıyla biter; sigortacı satış bedelinin tahsilinden de mesuldür.

Geminin tamire değmez bir halde bulunduğunu tayin için geminin hasara uğramadan önceki değeri tesbit olunurken, takselenmiş olsun olmasın, geminin sigorta değeri nazara alınmaz.

3. Tamire başlandıktan sonra meydana çıkan zararlar:

Madde 1433 – Kusuru olmaksızın sigortalıya meçhul kalmış olan mühim zararlar ancak sonradan meydana çıktığı takdirde tamirin başlamış olması keyfiyeti; sigortalının 1432 nci maddede yazılı hakkını kullanmasına mani olmaz.

Sigortalı hakkını, tamir başladıktan sonra kullanırsa, sigortacı yapılan tamir masraflarını da, gemi satıldığı zaman tamir sayesinde daha fazla bir bedel elde edildiği nispette ayrıca ödemeye mecburdur.

II - Yükte:

1. Hasara uğramış mallar:

Madde 1434 – Varma limanına hasarlı olarak ulaşan mallar için, bu malların limanda hasarlı halde haiz oldukları gayrisafî değerle aynı malların hasarsız olarak aynı limanda haiz olacakları değer mukayese olunarak, kaybettiği değer yüzdesi tesbit olunmak lazımdır. Sigorta değerinin aynı miktarda yüzdesi zararın miktarı sayılır.

Malların hasarlı halde iken haiz oldukları değer, açık artırma yolu ile yapılacak satış ile veya sigortacı muvafakat ederse, değer biçme suretiyle tesbit olunur. Malların hasara uğramamış bir halde iken haiz oldukları değer 1112 nci maddenin 1 inci fıkrasına göre tayin edilir.

Muayene, değer biçme ve satış masrafları da sigortacıya düşer.

2. Zıyaa uğramış mallar:

Madde 1435 – Yükün bir kısmı yolda zıyaa uğradığı takdirde zıyaa uğrıyan yükün değeri bütün yükün yüzde kaçından ibaretse sigorta değerinin o miktar yüzdesi zarar sayılır.

3. Satılan mallar:

Madde 1436 – Mallar yolculuk sırasında bir kaza dolayısıyla satılırsa zarar; malların navlunu, Gümrük Resmi ve satış masrafları çıkarıldıktan sonra kalan safi bedeliyle bunların sigorta değeri arasındaki farktan ibarettir.

Sigortacının üstüne aldığı riziko ancak malların satılmasıyla biter; sigortacı satış bedelinin tahsilinden de mesuldür.

1393 - 1397 inci maddeler hükümleri mahfuzdur.

III - Navlunda:

Madde 1437 – Navlunun kısmen kaybı halinde zarar, karşılaştırılmış navlunun ve eğer mukavele yoksa, mütat navlunun kaybolan kısmından ibarettir.

Navlun takselenmiş olup da taksenin 1350 nci maddenin 4 üncü fıkrasına göre sigortacının tazmin edeceği bir zarar için esas tutulması lazımgelirse zarar karşılaştırılan veya mütat navlunun kaybolan yüzdesine kadar taksenin yüzdesinden ibarettir.

IV - Umulan kar veya komisyonda:

Madde 1438 – Malların ulaşmasından beklenen komüsyondan veya umulan kardan mahrum kalma halinde tazmine esas tutulacak zarar; malların hasarlı olarak ulaşmaları halinde 1434 üncü maddeye göre tesbit olunması lazımgelen zarar bunların sigorta değerinin yüzde kaçını teşkil ediyorsa kar veya komisyon olarak sigorta edilmiş olan paranın aynı miktarda yüzdesinden ibarettir.

Malların bir kısmının varma limanına ulaşmaması halinde zarar, malların varma limanına ulaşmayan kısmı bütün malların değerinin yüzde kaçını teşkil ediyorsa, kar veya komisyon olarak sigorta edilmiş olan paranın aynı miktarda yüzdesinden ibarettir.

Umulan karın sigortası halinde malların ulaşmamış olan kısmı bakımından 1419 uncu maddenin şartları mevcut olursa, zarardan bu maddede yazılı fazlanın indirilmesi lazımdır.

V - Deniz ödücü veya avarya paralarında:

Madde 1439 – Deniz ödücü veya avarya paralarında kısmi kayıp varsa zarar; deniz ödücüne karşı rehdilmiş veya kendisi için avarya paraları avans olarak verilmiş veya sarf edilmiş şeyin sonraki kazalar neticesinde deniz ödücü veya avarya paralarını kapatmaya artık kifayet etmemesi yüzünden ileri gelen açıktan ibarettir.

VI - Tazminatın şümulü:

Madde 1440 – Sigorta tam değer üzerinden yapılmışsa sigortacı 1431 - 1439 uncu maddeler gereğince hesap edilen zararı tamamen ödemeye mecburdur; şu kadar ki, 1357 inci madde hükmü mahfuzdur. Sigorta tam değer üzerinden yapılmamışsa, sigortacı 1288 inci madde dairesinde bu zararı ancak kısmen öder.

ALTINCI KISIM **Zararın Ödenmesi**

A) Sigortacının borçlarının muacceliyeti ve zararın tazmini şartları:

I - Muacceliyet ve zararı ispat külfeti:

1. Umumi olarak:

Madde 1441 – Rizikonun gerçekleşmesi sebebiyle sigortacının sigorta akdinden doğan borçları, 1377 nci madde hükmünce rizikoyu ihbar mükellefiyetinin doğduğu tarihte muaccel olur. Bununla beraber muacceliyetin, en geç, ikinci fıkrada gösterilen vesikaların sigortacıya verilmesi tarihinden gerçekleşeceği akitle kabul olunabilir.

Sigortalı zararın tazminini isteyebilmek için sigortacıya zararın hesabını gösteren bir liste vermeye ve kafi vesikalarla aşağıdaki hususları ispat etmeye mecburdur:

1. Menfaati;
2. Sigorta edilen şeyin deniz rizikolarına maruz kaldığını;
3. İddianın dayandığı kazayı;
4. Zararı ve şumulünü.

2. Başkası hesabına sigorta halinde:

Madde 1442 – Başkası hesabına sigorta halinde sigortalı yukarıki maddede yazılı olanlardan başka, sigorta ettirene mukavelenin akdi hususunda vekalet verdiğini de ispata mecburdur. Sigorta vekalet olmaksızın yapılmışsa sigortalı, sigortanın kendi menfaatine yapıldığına delalet eden olayları ispat etmeye mecburdur.

II - Vesikaların mahiyetleri:

Madde 1443 – Başka deliller bulmaktaki güçlük dolayısıyla ticari münasebetlerde kabul edilegemekte olan vesikalar ve hususiyle aşağıda yazılı olanlar umumiyetle ispata kafi vesikalar sayılır:

1. Menfaati ispat için:

Geminin sigortasında, mülkiyeti tevsik eden senetler;

Yükün sigortasında, sigortalının mallar üzerinde tasarrufta bulunabileceğini gösteren faturalar ve konişmentolar;

Navlunun sigortasında, charter partiler ve konişmentolar;

2. Malların yüklendiğini ispat için konişmentolar;

3. Kazayı ispat için 985 inci maddede yazılı deniz raporu ve gemi journalı, zabıt ve müsadere hallerinde zabıt ve müsadere mahkemesinin kararı, gaiplik hallerinde geminin kalkma limanından çıktığı zamana ve gaiplik müddeti içinde varma limanına ulaşmadığına dair güvenilebilir vesikalar;

4. Zararın ve şumulünün ispatı için, zararın tesbit olunduğu yerin kanun veya teamüllerine uygun muayene, değer biçme ve açık artırmaya dair vesikalarla bilir kişilerin keşif kağıtları, yapılmış olan tamirlerin makbuzlu hesap pusulaları ve verilmiş diğer paraların makbuzları (Bununla beraber 1431 ve 1432 nci maddelerde yazılı geminin kısmi zarara uğraması halinde muayene ve değer biçme vesikalariyle keşif kağıtları ancak aşınma, eskime, çürüme veya kurt yemesinden ileri gelen zarar ayrıca tesbit edilmiş olmak ve aynı zamanda mümkün olduğu derecede Hükümetçe resmen tayin edilen yahut o yer mahkemesi veya Türkiye Cumhuriyeti konsolosu tarafından ve bunlar yoksa yahut var da bunların iştiraklerine imkan bulunmamışsa, diğer resmi makam tarafından hususi surette nasbolunan bilir kişiler çağrılmış bulunmak şartıyla kifayet eder.)

III - İspat külfetinden muaflik kaydı:

Madde 1444 – Sigortalıyı 1441 inci maddede yazılı hallerin veya bu hallardan bir kısmının ispatından kurtaran mukavele muteberdir; şu kadarki, sigortacının hilafını ispat hakkı mahfuzdur. Malların sigortası halinde konişmentonun ibrazına lüzum olmadığına dair mukaveleye konulan kayıt ancak malların yüklenmiş olduğunu ispat külfetinden kurtarır.

B) Başkası hesabına sigortada:

I - Sigortalının hakları:

Madde 1445 – Başkası hesabına yapılan sigortada sigorta mukavelesinden doğan haklar sigortalıya aittir. Bununla beraber poliçenin verilmesini, ancak sigorta ettiren isteyebilir.

Sigortalı, sigorta ettirenin muvafakati olmaksızın ancak poliçe elinde bulunduğu takdirde hakları üzerinde tasarruf edebileceği gibi bu hakları mahkemede iddia edebilir.

II - Sigorta ettirenin hakları:

1. Tasarruf salahiyeti:

Madde 1446 – Sigorta ettiren sigorta mukavelesinden sigortalı lehine doğan haklar üzerinde kendi namına tasarruf edebilir.

Sigorta ettiren sigortalının muvafakati olmaksızın, ödenecek paraları almaya ve sigortalının haklarını devretmeye ancak poliçe elinde bulunduğu takdirde salahiyetlidir.

Sigortacı, ancak sigorta ettiren, sigortalının sigortaya muvafakat ettiğini kendisine ispat etmek şartıyla, sigorta ettirene ödemede bulunmaya mecburdur.

2. Hapis, rüçhan hakkı:

Madde 1447 – Sigorta ettiren, sigorta ettirilmiş olan konudan dolayı sigortalıya karşı haiz olduğu alacaklar ödenmedikçe, poliçeyi sigortalıya veya onun alacaklılarına yahut iflas masasına teslimine mecbur değildir. Bu alacakları için sigorta ettiren zarar halinde sigorta tazminatı üzerinde, sigorta paraları ödendikten sonra da onlar üzerinde, sigortalı ve onun alacaklılarına karşı rüçhan hakkını haizdir.

3. Sigortacının sigorta ettirene karşı mesuliyeti:

Madde 1448 – Sigortacı, poliçe sigorta ettirenin elinde bulunduğu müddetçe sigortalıya veya sigortalının alacaklarına yahut iflas masasına ödemede bulunmak veya onlarla mukavele yapmak suretiyle sigorta ettirenin 1447 nci maddede yazılı hakkını ihlal ederse, sigorta ettirene karşı mesul olur.

Sigortacının poliçe üzerinde hakkı olan üçüncü şahsa karşı, bu hakka dair mukaveleler yapmak yahut poliçeyi geri almadan veya üzerine lazım gelen şerhi yapmadan sigorta paraları ödemek suretiyle dereceye kadar mesul olacağı Borçlar Kanunu hükümlerine göre tayin olunur.

III - Takas:

Madde 1449 – Sigortacı, sigorta ettirene karşı mevcut olan alacağını, bu alacak sigortalı için yapılan sigortadan doğmak şartıyla, sigortalının tazminat alacağı ile takas edebilir.

IV - Tazminat alacağının devri:

Madde 1450 – Sigortalı, vukubulmuş ve ileride vukubulacak kazalardan doğmuş ve ileride vukubulacak kazalardan doğacak olan tazminat alacaklarını üçüncü bir şahsa devredebilir. Poliçe emre yazılı ise başkası hesabına sigorta halinde ilk devrin muteber olması için sigorta ettirenin ciro su kafidir.

V - Avans vermek mükellefiyeti:

I. Umumi olarak:

Madde 1451 – Kazanın bildirilmesinden itibaren iki ay geçtikten sonra 1441 inci maddede yazılı zararın hesap listesi sigortalının kusuru olmaksızın ibraz olunmamış ve fakat takribi bir keşifle sigortacıya düşen en az para tesbit edilmiş olursa, sigortacı bu parayı kendi borcundan indirerek muvakkat olarak ödemekle mükelleftir. Ödeme müddeti zarar hesabının sigortacıya tebliğinden itibaren işlemeye başlayacaksa bu halde müddet sigortacıya muvakkat keşfin haber verildiği andan itibaren hesap olunur.

2. Hususi olarak:

Madde 1452 – Sigortacı:

1. Avarya hallerinde sigorta ettirilmiş şeyin kurtarılması, korunması veya tamiri için lüzumlu masraflara mütaallik olarak ilerde tesbit edilecek borcuna mahsuben kendisine düşen paranın üçte ikisini;

2. Geminin veya malların zaptı halinde itiraz masraflarından kendisine düşen paraların tamamını;
ihtiyaç hasıl olur olmaz, avans olarak vermekle mükelleftir.

YEDİNCİ KISIM **Çeşitli Hükümler**

A) Ristorno:

I - Ristorno hakkı:

Madde 1453 – Sigortalı, sigortanın taallük ettiği teşebbüsten tamamen veya kısmen vazgeçer yahut kendi yüzünden olmamak şartıyla sigorta edilen şeyin tamamı veya bir kısmı sigortacının üstüne aldığı rizikoya maruz bırakılmazsa, primin tamamı veya bir kısmı sigortacıya ait olan bir ristorno hakkı mahfuz kalmak üzere geri istenebilir yahut alıkonulabilir.

Ristorno hakkı, başka bir para kararlaştırılmış değilse yahut sigortanın yapıldığı yerde bu hususta teamül yoksa, sigorta bedelinin tamamının yahut mütenasip bir kısmının yüzde yarımından ve fakat prim sigorta bedelinin % 1 inden az olursa primin tamamının veya mütenasip kısmının yarısından ibarettir.

II - Primin indirilmesi:

Madde 1454 – Sigorta, 1339 uncu maddede yazılı menfaatin yokluğundan yahut 1345 inci madde gereğince aşkın sigortadan dolayı hükümsüz olup da sigorta ettiren mukavelenin yapıldığı sırada ve başkası hesabına sigorta halinde de sigortalı vekalet verildiği sırada hüsnüniyet sahibi idiyse prim kezalik 1453 üncü maddede gösterilen ristorno hakkı mahfuz kalmak üzere geri istenebilir veya alıkonulabilir.

III - Mukavelenin sigortacı için hükümsüz kalması halinde:

Madde 1455 – İhbar mükellefiyetinin yerine getirilmemesinden veya diğer bir sebepten dolayı sigorta akdinin sigortacı için hükümsüz olması, bu hükümsüzlüğe rağmen sigortacı primin tamamını isteme salahiyetini haiz olsa bile, 1453 ve 1454 üncü maddelerin tatbikına engel olmaz.

IV - Rizikonun başlamış olması halinde:

Madde 1456 – Sigortacı için riziko başlamış bulunursa bir ristorno yapılamaz.

B) Sigortacının aczi:

Madde 1457 – Sigortacı acze düşmüşse, sigortalı dilerse mukaveleden cayarak bütün primi geri ister veya alıkor, dilerse masrafi sigortacıya ait olmak üzere yeni bir sigorta mukavelesi yapar; şu kadar ki, sigortalı mukaveleden caymadan veya yeni sigorta mukavelesi yapmadan önce sigortacının mükellefiyetleri için kafi teminat gösterilirse, böyle bir hakkı kalmaz.

C) Sigorta edilen şeyin temliki:

I - Umumi olarak:

Madde 1458 – Sigorta edilen şey sigortalı tarafından başkasına temlik olunursa iktisap eden kimse, mülkiyeti devam ettikçe sigortalının sigorta münasebetinden doğan hak ve borçlarını üzerine almış sayılır. Prim borcundan, temlik eden ile iktisap eden müteselsilen mesüldürler.

Sigortacı temliki, sigorta münasebetinden kendisine karşı doğan alacaklar bakımından, ancak bunu haber aldığı andan itibaren kabule mecburdur. Borçlar Kanununun 165 ve 167 nci maddeleri hükümleri burada da tatbik olunur.

Sigortacı, temlikin yapılmamış olması halinde çıkmıyacak olan rizikolardan mesul olmaz.

İktisap eden bir ihbar müddeti gözetmeksizin sigorta mukavelesini feshedebilir. Feshi ihbar hakkı iktisap ettikten sonra bir ay içinde kullanılmazsa düşer, şu kadar ki, iktisap edenin sigortadan haberi olmadığı takdirde, feshi ihbar hakkı sigortayı haber aldığı andan itibaren bir ay geçinceye kadar baki kalır. İktisap eden feshi ihbar ederse, primden mesul olmaz.

Sigorta olunan şeyin cebri satışı halinde de yukardaki fıkraların hükümleri tatbik olunur.

II - Geminin veya payının temliki halinde:

Madde 1459 – Yukarki madde hükümleri bir gemi payının sigortası halinde de tatbik olunur.

Gemi sigorta edilmişse bu hükümler ancak gemi bir yolculuk sırasında temlik edildiği takdirde tatbik olunur. Yolculuğun başlangıcı ve sonu 1382 nci maddeye göre tayin olunur. Gemi muayyen bir müddet veya birden fazla yolculuk için sigorta edilmiş ise, geminin yolculuklardan biri sırasında temliki halinde sigorta ancak geminin en yakın varma limanında boşaltılmasına kadar uzar.

Son Güncelleme: 12 Şubat 2009